

**Szczegółowe wymagania edukacyjne
niezbędne do uzyskania przez uczniów klas z programem nauczania
historii i społeczeństwa poszczególnych śródrocznych i końcoworocznych ocen klasyfikacyjnych**

**Realizowany program: „Historia i społeczeństwo”
Autor: Agnieszka Nowicka**

KLASA II

Wymagania podstawowe (ocena dopuszczająca i dostateczna):

- pamięta daty: powstania cywilizacji minojskiej i mykeńskiej,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: cywilizacja minojska, cywilizacja mykeńska,
- identyfikuje postacie: Homera, Minosa, Odyseusza, Hektora, Andrzeja (Samuela) Kmicica, Michała (Jerzego) Wołodyjowskiego, Henryka Sienkiewicza, Adama Mickiewicza,
- lokalizuje na mapie: cywilizacje minojską i mykeńską,
- wymienia tytuły utworów: Iliada, Odyseja, Potop, Pan Wołodyjowski,
- pamięta daty: założenia Troi, bitwy pod Chocimiem (1621 r.), obrony Kamieńca Podolskiego,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: pismo linearne, konfederacja,
- identyfikuje postacie: Achillesa, Agamemnona, Jana Kochanowskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Jana III Sobieskiego,
- lokalizuje na mapie: Knossos, Mykeny, Kamieniec Podolski, Chocim,
- wymienia tytuły utworów: Odprawa posłów greckich, Grażyna,
- pamięta daty: wielkiej kolonizacji, wojen Greków z Persami, bitwy pod Maratonem, bitwy pod Termopilami,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia oraz powiedzenia: „z tarczą albo na tarczy”, wielka kolonizacja, hoplita, polskie Termopile,
- identyfikuje postacie: Leonidasa, Miltiadesa, Herodota,
- lokalizuje na mapie: obszary wielkiej kolonizacji, Ateny, Spartę, Persję,
- wymienia przykłady bitew zwanych polskimi Termopilami: pod Wizną, Zadwórzem, Węgrowem,
- pamięta daty roczne bitew: pod Wizną, pod Węgrowem, pod Zadwórzem,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: falanga, wieki ciemne, strateg,
- identyfikuje postacie: Kserksesa, Dariusza, Władysława Raginisa, Cypriana Kamila Norwida, Marię Konopnicką,
- lokalizuje na mapie: Termopile, Maraton, Plateje, Wiznę, Zadwórze, Węgrów,

- wymienia tytuł utworu Bój pod Węgrowem,
- pamięta daty: założenia Rzymu, śmierci Juliusza Cezara, potopu szwedzkiego, przewrotu majowego, wojen punickich, bitwy pod Cecorą,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia i powiedzenia: wojna podjazdowa, „kości zostały rzucone”, „przekroczyć Rubikon”, przewrót majowy, dyktator, tyran,
- identyfikuje postacie: Aleksandra Macedońskiego, Filipa II, Hannibala, Juliusza Cezara, Oktawiana Augusta, Stefana Czarnieckiego, Bohdana Chmielnickiego, Tadeusza Kościuszkę, Józefa Piłsudskiego,
- lokalizuje na mapie: starożytną Macedonię, ziemie podbite przez Aleksandra Wielkiego i Filipa II, Kartaginę, Wiedeń,
- podejmuje próbę oceny wpływu wybranych bohaterów na losy Rzeczypospolitej,
- pamięta daty: bitwy pod Cheroneą, początku wyprawy Aleksandra Wielkiego na Persję, bitwy nad Granikiem, bitwy pod Issos, bitwy pod Gaugamelą, drugiej wojny punickiej, bitwy pod Kannami, bitwy pod Zamą, wyprawy Czarnieckiego do Danii,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: Związek Koryncki, dyktator,
- identyfikuje postacie: Dariusza III, Scypiona Afrykańskiego, Karola Gustawa, Stanisława Żółkiewskiego, Jana III Sobieskiego,
- lokalizuje na mapie: Cheroneę, Issos, Gaugamelę, Zamę, Kanny, Galię, Warkę, Maciejowice, Cecorę,
- charakteryzuje wpływ Stefana Czarnieckiego, Tadeusza Kościuszki i Józefa Piłsudskiego na losy Polski,
- pamięta daty: rozkwitu demokracji ateńskiej, upadku królestwa i republiki w Rzymie, uchwalenia obowiązującej dziś polskiej konstytucji,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: demokracja ateńska, senat rzymski, zgromadzenie ludowe, demokracja szlachecka, liberum veto, obywatelstwo, narodowość, polis, republika,
- identyfikuje postacie: Klejstenesa, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Tadeusza Kościuszkę, Stefana Żeromskiego, Henryka Sienkiewicza,
- podejmuje próbę przedstawienia obowiązków obywatelskich w dzisiejszej Polsce,
- pamięta daty: reform ustrojowych Klejstenesa, reform Peryklesa,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: arystokracja, oligarchia, Rada Pięciuset, „złota wolność szlachecka”, rokosz, demokracja pośrednia i bezpośrednia, społeczeństwo obywatelskie,
- identyfikuje postacie: Solona, Peryklesa, Cycerona, Katona Starszego, Wincentego Kadłubka, Jana Zamoyskiego, Hugona Kołłątaja, Stanisława Staszica, Juranda ze Spychowa, Jana Skrzetuskiego, Stanisława Wokulskiego, Elżbę Orzeszkową,
- przedstawia obowiązki obywatelskie w dzisiejszej Polsce,
- odróżnia pojęcia demokracji pośredniej i bezpośredniej,
- pamięta daty: chrztu Mieszka I, przybycia Dobrawy do Polski, bitwy pod Cedynią,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: drużyna książęca, biskup misyjny, trybut, cesarz rzymski,
- identyfikuje postacie: Mieszka I, Piasta, Dobrawę, Ottona I, Galla Anonima,
- wskazuje na mapie: Gniezno, Poznań, przybliżone granice państwa Mieszka I,
- wymienia pierwsze państwa słowiańskie,
- omawia główne przyczyny przyjęcia chrztu przez Mieszka I,
- pamięta daty: powstania biskupstwa w Poznaniu, śmierci Mieszka I, koronacji cesarskiej Ottona I,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: Dagome iudex, margrabia,
- identyfikuje postacie: Siemowita, Lestka, Siemomysła, Jordana, Hodona,

- wskazuje na mapie: państwo Franków, Państwo Wielkomorawskie, państwo Wiślan, ziemie Wioletów,
- pamięta daty: misji chrystianizacyjnej biskupa Wojciecha, zjazdu gnieźnieńskiego, zawarcia pokoju w Budziszynie, koronacji królewskiej Bolesława Chrobrego,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: kanonizacja, zjazd gnieźnieński, metropolia kościelna, suwerenność,
- identyfikuje postacie: Bolesława Chrobrego, biskupa Wojciecha, Ottona III,
- lokalizuje na mapie: ziemie Prusów, Czechy, Ruś Kijowską,
- wskazuje kierunki ekspansji Bolesława Chrobrego,
- wymienia zdobycze terytorialne Bolesława Chrobrego,
- pamięta daty: kanonizacji biskupa Wojciecha, powstania arcybiskupstwa gnieźnieńskiego, śmierci Ottona III, zdobycia Miłska i Łużyc przez Bolesława Chrobrego, opanowania Czech przez Bolesława Chrobrego, obrony Niemczy, wyprawy Chrobrego na Kijów,
- wyjaśnia i stosuje pojęcie inwestytury,
- lokalizuje na mapie: Miłsko, Łużyce, Miśnię, Niemczę, Budziszyn, Kijów, Grody Czerwieńskie,
- identyfikuje postacie: Odę, Henryka II, Jarosława Mądrego,
- ocenia znaczenie koronacji królewskiej Bolesława Chrobrego,
- pamięta daty: koronacji królewskiej Mieszka II, najazdu Brzetysława na Polskę, koronacji królewskiej Bolesława Śmiałego,
- identyfikuje postacie: Mieszka II, Bezpryma, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego, biskupa Stanisława, Władysława Hermana, Zbigniewa, Bolesława Krzywoustego,
- lokalizuje na mapie: Mazowsze, Śląsk, Węgry,
- wymienia główne przyczyny osłabienia państwa polskiego,
- pamięta daty: wypraw Mieszka II na Saksonię, zdobycia Miłska i Łużyc przez cesarza Konrada II, rezygnacji Mieszka II z korony królewskiej, śmierci Mieszka II, przeniesienia siedziby księcia do Krakowa, śmierci Kazimierza Odnowiciela, sporu Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem, podziału państwa pomiędzy Władysława Hermana i jego synów, śmierci Władysława Hermana,
- wyjaśnia i stosuje pojęcie palatyna (wojewody),
- identyfikuje postacie: Konrada II, Ottona i Dytryka, Rychezę, Brzetysława, Miecława, Henryka III, Grzegorza VII, Henryka IV, Sieciecha,
- lokalizuje na mapie: Saksonię, Tyniec, dzielnicę Zbigniewa, Bolesława i Władysława Hermana,
- przedstawia konflikt Mieszka II z Bezprymem i konsekwencje tego konfliktu,
- pamięta daty: wydania statutu i śmierci Bolesława Krzywoustego, początku wojny niemiecko-polskiej (1109 r.),
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: statut Krzywoustego, dzielnica senioralna, senior, junior, princeps,
- identyfikuje postacie: Bolesława Krzywoustego, Władysława Hermana, Zbigniewa, Władysława Wygnańca, Bolesława Kędzierzawego, Mieszka III Starego, Kazimierza Sprawiedliwego, Konrada Mazowieckiego
- lokalizuje na mapie: Wrocław, Pomorze Gdańskie, Pomorze Zachodnie,
- wymienia decyzje statutu Krzywoustego,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: zasada pryncypatu, zasada senioratu, antypapież,
- identyfikuje postacie: Henryka V, Salomeę, Fryderyka Barbarossę, Leszka Białego, Lotara III,
- lokalizuje na mapie: Magdeburg, ziemię łęczycką, Gąsawę, Głogów,

- przedstawia konflikt Władysława Hermana z synami,
- pamięta daty: koronacji królewskiej Przemysła II, koronacji Wacława II na króla Polski, opanowania przez Krzyżaków Pomorza Gdańskiego, koronacji królewskiej Władysława Łokietka, bitwy pod Płowcami, śmierci Władysława Łokietka,
- identyfikuje postacie: Henryka Brodatego, Przemysła II, Wacława II, Wacława III, Władysława Łokietka,
- lokalizuje na mapie: dziedziczne ziemie Władysława Łokietka, Legnicę,
- wymienia bezpośrednio przyczyny zjednoczenia ziem polskich,
- pamięta daty: zajęcia Krakowa przez Henryka Brodatego, śmierci Wacława II, śmierci Wacława III, powrotu do Małopolski Władysława Łokietka, wkroczenia Brandenburczyków na Pomorze Gdańskie, opanowania przez Krzyżaków Pomorza Gdańskiego, opanowania Wielkopolski przez Władysława Łokietka, początku wojny Władysława Łokietka z zakonem krzyżackim,
- wyjaśnia i stosuje pojęcie starosty,
- identyfikuje postacie: Henryka II Pobożnego, Leszka Czarnego, Henryka IV Probusa, Jakuba Świnkę, wójta Alberta, Jana Luksemburskiego,
- lokalizuje na mapie: ziemie Henryka Brodatego, ziemie polskie opanowane przez Wacława II, ziemie opanowane przez Władysława Łokietka, Płowce,
- wymienia czynniki wpływające na proces jednoczenia ziem polskich,
- przedstawia próby jednoczenia ziem polskich od początku XIII w. do czasów Władysława Łokietka,
- pamięta daty: zjazdów w Wyszehradzie, koronacji królewskiej Kazimierza Wielkiego, pokoju w Kaliszu, pokoju w Namysłowie, założenia Akademii Krakowskiej, śmierci Kazimierza Wielkiego, przywileju w Koszycach, śmierci Ludwika Węgierskiego,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: sukcesja, przywilej generalny, stan, monarchia stanowa, grosz krakowski, unia personalna,
- identyfikuje postacie: Kazimierza Wielkiego, Ludwika Andegaweńskiego, Jadwigę Andegaweńską,
- lokalizuje na mapie: Litwę, Ruś Halicką, Mazowsze,
- wymienia główne reformy Kazimierza Wielkiego,
- pamięta daty: sądu papieskiego w Warszawie, podboju Rusi Halicko-Włodzimierskiej, zjazdu w Krakowie,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: podkanclerzy, podskarbi, marszałek, statuty wiślicko-piotrkowskie, Korona Królestwa Polskiego,
- identyfikuje postacie: Karola Roberta Andegaweńskiego, Elżbietę Łokietkównę,
- lokalizuje na mapie: Kujawy, ziemię dobrzyńską, Podole, Wyszehrad, Kalisz, Namysłów,
- charakteryzuje reformy wewnętrzne Kazimierza Wielkiego,
- przedstawia rozwój terytorialny państwa polskiego pod rządami Kazimierza Wielkiego,
- pamięta daty: koronacji królewskiej Jadwigi, unii w Krewie, chrztu Jagiełły, wielkiej wojny z zakonem krzyżackim, pierwszego pokoju toruńskiego, bitwy pod Grunwaldem, bitwy pod Warną, wojny trzynastoletniej, drugiego pokoju toruńskiego,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: szlachta, unia personalna, inkorporacja, wojsko zaciężne,
- identyfikuje postacie: Władysława Jagiełłę, Witolda, Ulricha von Jungingena, Władysława III Warneńczyka, Kazimierza Jagiellończyka, Jana Olbrachta, Aleksandra,
- lokalizuje na mapie: Krewa, Wilno, Radom, państwo zakonu krzyżackiego, Malbork, Grunwald, Toruń,
- wymienia przyczyny zawarcia unii Polski z Litwą,
- pamięta daty: śmierci Ludwika Węgierskiego, unii wileńsko-radomskiej, unii w Horodle, śmierci Władysława Jagiełły, wyboru Władysława III na króla

- Węgier, koronacji Kazimierza Jagiellończyka na króla Polski, utworzenia Związku Pruskiego, inkorporacji Prus i Pomorza do Polski, śmierci Kazimierza Jagiellończyka, wyprawy Jana Olbrachta do Mołdawii, ukształtowania się dwuizbowego sejmu walnego,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: Związek Pruski, sejm walny, senat, izba poselska,
 - identyfikuje postać Zbigniewa Oleśnickiego,
 - lokalizuje na mapie: Horodło, imperium osmańskie, Warnę, Chojnice, Zalew Wiślany, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, Mołdawię, Piotrków, Żmudź,
 - charakteryzuje przyczyny i skutki wielkiej wojny z zakonem krzyżackim,
 - omawia powstanie i strukturę sejmu walnego,
 - pamięta daty: konstytucji nihil novi, unii lubelskiej,
 - wyjaśnia i stosuje pojęcia: monarchia absolutna, magnateria, elekcja, unia realna, ruch egzekucyjny, liberum veto,
 - identyfikuje postacie: Zygmunta I Starego, Zygmunta II Augusta, Henryka Walezego, Zygmunta III Wazę, Jana Kazimierza, Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana III Sobieskiego,
 - lokalizuje na mapie terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów,
 - wyjaśnia przyczyny i konsekwencje unii lubelskiej,
 - pamięta daty: panowania Henryka Walezego, pierwszego zastosowania zasady liberum veto,
 - wyjaśnia i stosuje pojęcia: sejmik ziemski, interrex, rozdwojona elekcja, etos, klient, oligarchia magnacka,
 - identyfikuje postacie: Jerzego Lubomirskiego, Władysława Sicińskiego, Janusza Radziwiłła,
 - lokalizuje na mapie ziemie wcielone do Korony w 1569 r.,
 - wyjaśnia treść artykułów henrykowskich i ich wpływ na osłabienie władzy królewskiej,
 - wyjaśnia i stosuje pojęcia: folwark, pańszczyzna, spichlerz Europy,
 - lokalizuje na mapie: Gdańsk, główne rzeki wykorzystywane w Rzeczypospolitej do spławu zboża,
 - wskazuje przywileje szlacheckie ograniczające wolność chłopów,
 - pamięta daty: wydania przywileju wareckiego, ograniczenia prawa opuszczania wsi przez chłopów,
 - wyjaśnia i stosuje pojęcia: rewolucja cen, dualizm gospodarczy, łan, łaszt, agraryzacja miast,
 - wyjaśnia przyczyny i konsekwencje dualizmu gospodarczego w Europie XVI w.,
 - pamięta daty: wystąpienia Lutra, konfederacji warszawskiej, soboru trydenckiego, unii brzeskiej, obrad Sejmu Wielkiego, Konstytucji 3 maja,
 - wyjaśnia i stosuje pojęcia: zbór, unicy, dyzunicy, ksenofobia, tumult,
 - identyfikuje postacie: Marcina Lutra, Jana Kalwina, Zygmunta Augusta,
 - wyjaśnia przyczyny tolerancji religijnej w Rzeczypospolitej XVI w., z uwzględnieniem konfederacji warszawskiej i ugody sandomierskiej,
 - pamięta daty: śmierci Zygmunta Augusta, ugody sandomierskiej, powołania Komisji Edukacji Narodowej wyjaśnia i stosuje pojęcia i powiedzenia: cuius regio eius religio, bracia czescy, dysydenci, „sarmackie Ateny”, „przedmurze chrześcijaństwa”,
 - lokalizuje na mapie: tereny zamieszkiwane przez innowierców w Rzeczypospolitej, Wittenbergę, Raków, Brześć Litewski, Braniewo, Toruń,
 - identyfikuje postacie: Stanisława Hozjusza, Piotra Skargę, Jakuba Wujka,
 - charakteryzuje sytuację wyznaniową na ziemiach polskich i litewskich w XVI w.,

- pamięta daty: zjazdu Habsburgów i Jagiellonów w Wiedniu, hołdu pruskiego, elekcji Stefana Batorego, śmierci Stefana Batorego, wojny Zygmunta Starego z zakonem krzyżackim,
- identyfikuje postacie: Zygmunta Starego, Ludwika Jagiellończyka, Albrechta Hohenzollerna, Zygmunta Augusta, Stefana Batorego, Annę Jagiellonkę, Jana Zamoyskiego,
- lokalizuje na mapie: państwo zakonu krzyżackiego, Wiedeń, imperium osmańskie, Prusy Królewskie, Prusy Książęce, Inflanty,
- wymienia główne konflikty zbrojne Rzeczypospolitej w XVI w.,
- pamięta daty: bitwa pod Mohaczem, bitwa pod Orszą, bitwa pod Obertynem, hołdu lennego Gottharda Kettlera, rozejmu w Jamie Zapolskim,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: dominium Maris Baltici, sekularyzacja, hetman,
- identyfikuje postacie: Maksymiliana I, Iwana IV Groźnego, Gottharda Kettlera, lokalizuje na mapie: Mohacz, Wołoszczyznę, Orszę, Mołdawię, Obertyn, Kurlandię, Semigalię, Estonię, Dorpat, Połock, Psków, Wielkie Łuki, Jam Zapolski, Buczynę,
- przedstawia największe sukcesy militarne Rzeczypospolitej w XVI w.,
- pamięta daty: bitwy pod Kircholmem, bitwy pod Kłuszynem, bitwy pod Cecorą, bitwy pod Oliwą, obrony Chocimia (1621 r.), bitwy pod Chocimiem (1673 r.), bitwy pod Wiedniem,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: sułtan, wezyr, Liga Święta, abdykacja, bojarzy,
- identyfikuje postacie: Zygmunta III Wazę, Władysława IV Wazę, Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego, Stanisława Koniecpolskiego, Stefana Czarnieckiego, Jerzego Lubomirskiego, Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana III Sobieskiego, Kara Mustafę,
- lokalizuje na mapie: Kircholm, Chocim, Cecorę, Kłuszyn, Frombork, Tczew, Puck, Malbork, Oliwę, Kamieniec Podolski, Wiedeń,
- wymienia największe sukcesy oręża polskiego w XVII w.,
- pamięta daty: detronizacji Zygmunta III przez sejm szwedzki, wybuchu wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją (1600 r.), rozejmu w Mitawie, rozejmu w Dywilinie, bitwy pod Trzcianą, elekcji Michała Korybuta Wiśniowieckiego identyfikuje postacie: Karola IX Sudermańskiego, Gustawa II Adolfa, Dymitra Samozwańca, Michała Romanowa, Wasyla Szujskiego,
- lokalizuje na mapie: Mitawę, rzekę Dźwinę, Dywilino, Gniew, Stary Targ,
- wymienia wielkich hetmanów Rzeczypospolitej w XVII w. oraz bitwy, w których dowodzili,
- pamięta daty: zawiązania konfederacji w Barze, I rozbioru Polski, II rozbioru Polski, III rozbioru Polski, początku obrad Sejmu Wielkiego, uchwalenia Konstytucji 3 maja, powstania konfederacji targowickiej, wybuchu powstania kościuszkowskiego,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: Familia, prawa kardynalne, konfederacja, obiady czwartkowe, szlachta gołota,
- identyfikuje postacie: Katarzynę II, Stanisława Augusta Poniatowskiego, Kazimierza Pułaskiego, Stanisława Małachowskiego, Tadeusza Kościuszkę,
- lokalizuje na mapie: Bar na Podolu, Petersburg,
- przedstawia następstwa konfederacji targowickiej dla losów Rzeczypospolitej,
- pamięta daty: koronacji Stanisława Augusta Poniatowskiego, uchwalenia praw kardynalnych, bitwy pod Zieleńcami, bitwy pod Dubienką, wydania uniwersału połanieckiego, bitwy pod Raławicami, bitwy pod Maciejowicami, bitwy pod Szczekocinami, śmierci Stanisława Augusta Poniatowskiego, powołania Komisji Edukacji Narodowej, wyjaśnia i stosuje pojęcia: komisje dobrego porządku, manufaktura, uniwersał, sejm skonfederowany, Kuźnica Kołtąjowska,
- identyfikuje postacie: Józefa Wybickiego, Tadeusza Rejtana, Seweryna Rzewuskiego, Ksawerego Branickiego, Szczęsnego Potockiego, Józefa

Poniatowskiego,

- lokalizuje na mapie: Grodno, Zieleńce, Dubienkę, Raławice, Szczekociny, Maciejowice,
- omawia reformy doby stanisławowskiej ze szczególnym uwzględnieniem Konstytucji 3 maja,
- wymienia najważniejsze osiągnięcia polskiego oświecenia,
- pamięta daty: podpisania aktu konfederacji targowickiej przez Stanisława Augusta Poniatowskiego,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: szkoła lelewelowska, szkoła historyczna warszawska, szkoła historyczna krakowska, konserwatyzm,
- identyfikuje postacie: Monteskiusza, Woltera, Jeana-Jacques'a Rousseau, Denisa Diderota,
- omawia poglądy filozofów francuskich dotyczące systemu rządów w Rzeczypospolitej,
- wymienia czynniki wewnętrzne, które przyczyniły się do upadku Rzeczypospolitej Obojga Narodów,
- identyfikuje postacie: Adama Naruszewicza, Seweryna Rzewuskiego, Joachima Lelewela, Waleriana Kalinkę, Józefa Szujskiego, Michała Bobrzyńskiego, Tadeusza Korzona, Władysława Smoleńskiego, Aleksandra Rembowskiego,
- przedstawia poglądy Joachima Lelewela dotyczące ustroju Rzeczypospolitej,
- pamięta daty: wybuchu rewolucji we Francji, zamachu stanu Napoleona Bonapartego, porozumienia w sprawie formowania Legionów Polskich, pokoju w Tylży, bitwy pod Raszynem, wyprawy Napoleona na Rosję, bitwy pod Lipskiem,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: Legiony Polskie, kodeks cywilny,
- identyfikuje postacie: Napoleona Bonapartego, Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego, Tadeusza Kościuszkę, Adama Jerzego Czartoryskiego, Aleksandra I, Józefa Poniatowskiego, lokalizuje na mapie: państwa walczące z Napoleonem, Tylżę, Drezno, Saksonię, Raszyn, ziemie Księstwa Warszawskiego przed traktatem w Schönbrunn i po nim, Borodino, Moskwę, Lipsk,
- wymienia główne bitwy Napoleona, w których uczestniczyli Polacy,
- pamięta daty: powstania Mazurka Dąbrowskiego, ustanowienia Mazurka Dąbrowskiego oficjalnym hymnem Polski, bitwy pod Marengo, pokoju w Luneville, bitew pod Jeną i Auerstedt, bitew pod Tczewem i Frydlandem, wydania konstytucji Księstwa Warszawskiego, wybuchu wojny francusko-austriackiej (1809 r.), traktatu pokojowego w Schönbrunn, wkroczenia Rosjan do Księstwa Warszawskiego,
- wyjaśnia i stosuje pojęcie Komisji Rządzącej,
- identyfikuje postacie: Karola Kniaziewicza, Stanisława Małachowskiego, Józefa Zajączka, Fryderyka Augusta,
- lokalizuje na mapie: Reggio, Santo Domingo (Haiti), Puławy, Jenę, Auerstedt, Tczew, Frydland, rzekę Berezynę,
- przedstawia okoliczności powstania Mazurka Dąbrowskiego,
- przedstawia okoliczności powstania i losy Legionów Polskich,
- omawia okoliczności powstania i ustrój Księstwa Warszawskiego,
- pamięta daty: utworzenia Towarzystwa Patriotycznego, wybuchu powstania listopadowego, bitwy pod Grochowem, bitwy pod Ostrołką, poddania Warszawy Rosjanom,
- identyfikuje postacie: Aleksandra I, Mikołaja I, Adama Jerzego Czartoryskiego, Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Adama Mickiewicza, Waleriana Łukasińskiego, Ignacego Prądzyńskiego, Piotra Wysockiego, wielkiego księcia Konstantego, Józefa Chłopickiego, Michała Gedeona Radziwiłła, Jana Skrzyneckiego, Józefa Bema, Jana Krukowieckiego, Iwana Paskiewicza, Emilię Plater,

- lokalizuje na mapie: Królestwo Polskie, Rzeczpospolitą Krakowską, Wielkie Księstwo Poznańskie, Grochów, Ostrołękę,
- wymienia główne bitwy powstania listopadowego i polskich generałów, którzy w nich dowodzili,
- pamięta daty: założenia Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, założenia Banku Polskiego, zawiązania sprzysiężenia w szkole podchorążych, powstania Rządu Tymczasowego, detronizacji Mikołaja I jako króla polskiego, wkroczenia na ziemie polskie armii rosyjskiej, bitwy pod Stoczkiem, bitwy pod Wawrem, bitwy pod Iganiami, początku szturm Rosjan na Warszawę,
- identyfikuje postacie: Józefa Zajączka, Stanisława Staszica, Bonawenturę i Wincentego Niemojowskich, Nikołaja Nowosilcowa, Joachima Lelewela, Józefa Dwernickiego, Iwana Dybicza,
- lokalizuje na mapie: Kalisz, Stoczek, Wawer, Iganie, kierunek przemarszu armii Paskiewicza, Kanał Augustowski,
- przedstawia działalność legalnej i nielegalnej opozycji przed wybuchem powstania listopadowego,
- charakteryzuje losy i postawę Waleriana Łukasińskiego,
- pamięta daty: wybuchu powstania krakowskiego, Wiosny Ludów w Europie, powstania Komitetu Narodowego w Poznaniu,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: praca organiczna, wolne miasto, rabacja, Wiosna Ludów,
- identyfikuje postacie: Piotra Ściegiennego, Józefa Bema, Józefa Maksymiliana Ossolińskiego, Edwarda Dembowskiego, Jakuba Szełę,
- lokalizuje na mapie: Wielkie Księstwo Poznańskie, Lwów, Pragę,
- wyjaśnia znaczenie pracy organicznej dla umacniania polskości,
- pamięta daty: utworzenia Stowarzyszenia Ludu Polskiego, założenia Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, powołania Rządu Narodowego w Krakowie, zwołania Kongresu Słowiańskiego,
- identyfikuje postacie: Józefa Zaliwskiego, Szymona Konarskiego, Józefa Lompę, Fryderyka Wilhelma IV, Ludwika Mierosławskiego, Karola Marcinkowskiego, Wojciecha Chrzanowskiego,
- lokalizuje na mapie: Wołyń, Podole,
- wymienia przykłady walki o polskość bez zaangażowania zbrojnego,
- pamięta daty: wybuchu powstania styczniowego, wojny krymskiej, powstania Komitetu Centralnego Narodowego, powstania Tymczasowego Rządu Narodowego,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: Biali, Czerwoni, branka, państwo podziemne,
- identyfikuje postacie: Aleksandra Wielopolskiego, Aleksandra II, Ludwika Mierosławskiego, Romualda Traugutta,
- lokalizuje na mapie: Krym, Żmudź, Wołyń, Białoruś, Podlasie, Wilno,
- przedstawia sytuację w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania styczniowego,
- wyjaśnia, jaki był cel branki,
- pamięta daty: wprowadzenia stanu wojennego w Królestwie Polskim, dekretu uwłaszczeniowego Aleksandra II, objęcia dyktatury powstania przez Romualda Traugutta,
- identyfikuje postacie: Michała Czajkowskiego, Władysława Zamoyskiego, Jarosława Dąbrowskiego, Stefana Bobrowskiego, Leopolda Kronenberga, Andrzeja Zamoyskiego, Edwarda Jurgensa, Mariana Langiewicza, Stanisława Brzósę, Dionizego Czachowskiego,
- opisuje przebieg powstania styczniowego,

- opisuje funkcjonowanie polskiego państwa podziemnego w czasie powstania styczniowego,
- pamięta datę likwidacji Rzeczypospolitej Krakowskiej,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: hekatomba, rusyfikacja, germanizacja, Kraj Nadwiślański, emisariusz, ugodowcy,
- identyfikuje postacie: Iwana Paskiewicza, Adama Jerzego Czartoryskiego, Joachima Lelewela, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Cypriana Kamila Norwida, Fryderyka Chopina,
- lokalizuje na mapie: kraje, do których Polacy emigrowali po powstaniu listopadowym, Paryż,
- wymienia główne ugrupowania Wielkiej Emigracji i ich przywódców,
- wymienia twórców polskiej kultury na emigracji,
- pamięta daty: zniesienia konstytucji Królestwa Polskiego przez cara, powstania parlamentu pruskiego,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: irredenta, nurt konserwatywny emigracji, nurt demokratyczno-liberalny emigracji, stańczycy, trójlojaliści,
- identyfikuje postacie: Wiktora Heltmana, Tadeusza Krępowieckiego, Stanisława Worcella, Aleksandra Świętochowskiego, Walerego Wróblewskiego,
- przedstawia poglądy środowiska stańczyków albo trójlojalistów,
- pamięta daty: powstania Austro-Węgier, strajku dzieci we Wrześni,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: autonomia, kulturkampf, rugi pruskie, Komisja Kolonizacyjna, pozytywizm, realizm,
- identyfikuje postacie: Franciszka Józefa, Ignacego Łukasiewicza, Ottona von Bismarcka, Michała Drzymałę, Bolesława Prusa, Elizę Orzeszkową, Marię Konopnicką, Henryka Sienkiewicza,
- lokalizuje na mapie: Austro-Węgry, Lwów, Galicję Zachodnią, Galicję Wschodnią, Wrześnię, Łódź, Częstochowę,
- wymienia najważniejsze elementy polityki rusyfikacji i germanizacji,
- podaje najważniejsze przykłady walki Polaków o tożsamość narodową,
- pamięta daty: okresu Kulturkampfu, strajku w szkołach poznańskich, wydania ustawy kagańcowej, początku działalności Uniwersytetu Latającego, wynalezienia lampy naftowej przez Ignacego Łukasiewicza,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: Hakata, nowela osadnicza, ustawa kagańcowa, Bazar, praca u podstaw, Polska Macierz Szkolna, solidaryzm narodowy,
- identyfikuje postacie: Agenora Gołuchowskiego, Mieczysława Ledóchowskiego, Hipolita Cegielskiego, Aleksandra Świętochowskiego, Leopolda Kronenberga,
- lokalizuje na mapie: Krosno, Rogalin, Kórnik, Sosnowiec,
- charakteryzuje autonomię Galicji i odróżnia jej sytuację od sytuacji w pozostałych zaborach,
- wyjaśnia, na czym polegała praca u podstaw, i wymienia jej propagatorów,
- przedstawia zasady funkcjonowania władz autonomicznej Galicji,
- pamięta daty: powstania Międzynarodowej Socjalno-Rewolucyjnej Partii Proletariat, powstania Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy, powstania Polskiej Partii Socjalistycznej, powstania Ligi Narodowej, powstania Stronnictwa Demokratyczno-Narodowego, powstania Stronnictwa Ludowego,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: proletariats, socjalizm, partia polityczna,
- identyfikuje postacie: Ludwika Waryńskiego, Różę Luksemburg, Juliana Marchlewskiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Mikołaja II,
- opisuje przyczyny, przebieg i skutki rewolucji 1905 r. na ziemiach polskich,

- opisuje najważniejsze partie polityczne na ziemiach polskich,
- pamięta daty: powstania Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej Galicji i Śląska Cieszyńskiego, powstania Ligi Polskiej, przekształcenia SL w Polskie Stronnictwo Ludowe, krwawej środy w Królestwie Polskim,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: wszechpolak, praca u podstaw, krwawa środa, krwawa niedziela,
- identyfikuje postacie: Stanisława Wojciechowskiego, Stanisława Grabskiego, Wojciecha Korfanteo, Stanisława Stojalowskiego, Wincentego Witosa,
- przedstawia okoliczności uformowania się ruchu ludowego na ziemiach polskich,
- charakteryzuje rozwój ruchu narodowego i przedstawia jego cele polityczne,
- pamięta daty: wybuchu I wojny światowej, wymarszu I Kompanii Kadrowej do Kongresówki, aktu 5 listopada,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: trójprzymierze, trójporozumienie, ententa, państwa centralne, kryzys przysięgowy,
- lokalizuje na mapie: państwa trójporozumienia, państwa trójprzymierza,
- identyfikuje postacie: Thomasa Woodrowa Wilsona, Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego,
- przedstawia orientacje polityczne Polaków w przededniu I wojny światowej,
- przedstawia polskie oddziały wojskowe utworzone w czasie I wojny światowej
- pamięta daty: powstania Towarzystwa Strzelec i Związku Strzeleckiego, powstania Związku Walki Czynnej, kryzysu przysięgowego, utworzenia Komitetu Narodowego Polskiego, orędzia prezydenta Thomasa Woodrowa Wilsona, konferencji premierów Francji, Włoch i Wielkiej Brytanii,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: koncepcja trialistyczna, Błękitna Armia,
- lokalizuje na mapie: Lozannę, Rarańczę,
- identyfikuje postacie: Józefa Hallera, Ignacego Paderewskiego,
- przedstawia etapy umiędzynarodawiania sprawy polskiej w czasie I wojny światowej,
- opisuje zmiany podejścia mocarstw do sprawy polskiej,
- pamięta daty: powierzenia Józefowi Piłsudskiemu władzy wojskowej przez Radę Regencyjną, wyborów do Sejmu Ustawodawczego, uchwalenia konstytucji marcowej, zabójstwa Gabriela Narutowicza,
- wyjaśnia i stosuje pojęcie „sejmokracji”,
- identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Ignacego Daszyńskiego, Józefa Piłsudskiego, Jędrzeja Moraczewskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Paderewskiego, Gabriela Narutowicza, lokalizuje na mapie: Galicję Wschodnią, Lwów, Lublin, Kraków,
- wymienia główne lokalne organy władzy polskiej powstałe u progu niepodległości,
- pamięta daty: powstania Polskiej Komisji Likwidacyjnej, powstania Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej, mianowania Ignacego Paderewskiego premierem, wyboru Gabriela Narutowicza na prezydenta, wyboru Stanisława Wojciechowskiego na prezydenta, powstania pierwszego rządu Chjeno-Piasta,
- wyjaśnia i stosuje pojęcie Chjeno-Piast,
- identyfikuje postacie: Stanisława Wojciechowskiego, Władysława Grabskiego,
- lokalizuje na mapie: Magdeburg, Locarno, Sulejówek,
- przedstawia przykłady słabości ustroju parlamentarnego w Polsce w latach 1922–1926,
- przedstawia formowanie się władz centralnych po odzyskaniu niepodległości przez Polskę,

- pamięta daty: przybycia Ignacego Paderewskiego do Poznania, wybuchu powstania wielkopolskiego, podpisania traktatu wersalskiego, wybuchu I powstania śląskiego, wybuchu II powstania śląskiego, wybuchu III powstania śląskiego, Bitwy Warszawskiej, kontrofensywy polskiej znad Wieprza, pokoju w Rydze, wyjaśnia i stosuje pojęcia: linia Curzona, plebiscyt,
- identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Wojciecha Korfańtego, Ignacego Paderewskiego, Władysława Grabskiego, Michaiła Tuchaczewskiego, Siemiona Budionnego, Włodzimierza Lenina,
- lokalizuje na mapie: Wilno, Lwów, Kijów, Poznań, tereny opanowane przez Polaków podczas powstania wielkopolskiego, Wolne Miasto Gdańsk, tereny plebiscytowe na Warmii, Mazurach, Powiślu i Górnym Śląsku, linię Curzona, linię podziału Górnego Śląska po III powstaniu śląskim, Śląsk Cieszyński, linię graniczną według pokoju ryskiego, obszar Litwy Środkowej,
- wymienia Polaków zasłużonych w walkach o granice i omawia ich dokonania (np. Wojciecha Korfańtego, Józefa Piłsudskiego, Ignacego Paderewskiego),
- pamięta daty: plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu, wkroczenia wojsk czechosłowackich na Śląsk Cieszyński, początku walk polsko-ukraińskich o Galicję Wschodnią, zakończenia walk polsko-ukraińskich o Galicję Wschodnią, zawiązania sojuszu Polski z URL, początku ofensywy Michaiła Tuchaczewskiego, zgody rządu Władysława Grabskiego na linię Curzona, „buntu” generała Lucjana Żeligowskiego, przyłączenia Litwy Środkowej do Polski,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: koncepcja inkorporacyjna, koncepcja federacyjna,
- identyfikuje postacie: Symona Petlurę, Feliksa Dzierżyńskiego, Juliana Marchlewskiego, Wincentego Witosa, Ignacego Daszyńskiego, Lucjana Żeligowskiego,
- lokalizuje na mapie: obszary, które miały znaleźć się w granicach Polski zgodnie z koncepcją inkorporacyjną Dmowskiego, obszary, które zgodnie z koncepcją Piłsudskiego miały być sfederowane z Polską, Zaolzie, Spisz, Orawę, rzekę Zbrucz, tereny opanowane przez Polaków w Galicji Wschodniej, Spa, kierunek natarcia sił Tuchaczewskiego i Budionnego, kierunek kontrataku polskiego znad Wieprza, Komarowo, rejon bitwy nad Niemnem przedstawia okoliczności i skutki powstania wielkopolskiego,
- przedstawia proces kształtowania się wschodniej granicy II Rzeczypospolitej,
- omawia przebieg, wyniki i konsekwencje plebiscytów na Warmii i Mazurach oraz na Górnym Śląsku,
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki walk polsko-ukraińskich w Galicji Wschodniej,
- pamięta daty: przewrotu majowego, konstytucji kwietniowej, zajęcia Zaolzia przez Polskę, tzw. planu czteroletniego, utworzenia Centralnego Okręgu Przemysłowego, układu Ribbentrop–Mołotow,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: sanacja, rządy autorytarne,
- identyfikuje postacie: Ignacego Mościckiego, Edwarda Rydza-Śmigłego, Józefa Piłsudskiego,
- wymienia postanowienia konstytucji kwietniowej,
- charakteryzuje polską politykę zagraniczną w okresie międzywojennym,
- opisuje przebieg przewrotu majowego
- pamięta daty: powstania Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem, powstania Centrolewu, układu z Locarno, zawarcia polsko-radzieckiego układu o nieagresji, zawarcia polsko-niemieckiej deklaracji o niestosowaniu przemocy, włączenia Austrii do III Rzeszy, likwidacji państwa czechosłowackiego, polsko-brytyjskiego układu o wzajemnej pomocy,
- identyfikuje postacie: Macieja Rataja, Kazimierza Bartla, Walerego Sławka, Eugeniusza Kwiatkowskiego, Józefa Becka, Joachima von Ribbentropa,

- lokalizuje na mapie: Centralny Okręg Przemysłowy, Zaolzie,
- opisuje przyczyny i skutki przewrotu majowego,
- pamięta daty: ataku Niemiec na Polskę, ataku ZSRR na Polskę, obrony Westerplatte, kapitulacji Helu, bitwy pod Kockiem, bitwy o Anglię, bitwy o Monte Cassino, identyfikuje postacie: Tadeusza Kutrzebę, Franciszka Kleeberga, Władysława Sikorskiego, Władysława Andersa,
- lokalizuje na mapie: Westerplatte, Hel, rejon Bzury,
- przedstawia główne kierunki działań jednostek wchodzących w skład Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie,
- pamięta daty: przekroczenia granicy rumuńskiej przez władze polskie, układu Sikorski–Majski, ewakuacji Armii Polskiej z ZSRR, zerwania stosunków dyplomatycznych z rządem polskim przez ZSRR, katastrofy lotniczej w Gibraltarze, obrony Tobruku,
- identyfikuje postacie: Stanisława Dąbka, Władysława Raczkiewicza, Stanisława Maczka, Stanisława Sosabowskiego, Stanisława Kopańskiego, Kazimierza Sosnkowskiego, Stanisława Mikołajczyka,
- lokalizuje na mapie: Kock, Gibraltar, Syrię, Palestynę, Tobruk, Arnhem,
- wymienia dowódców PSZ na Zachodzie,
- opisuje przebieg kampanii wrześniowej oraz wymienia przykłady bohaterstwa żołnierzy polskich,
- pamięta daty: mianowania Stefana Grot-Roweckiego dowódcą ZWZ, przekształcenia ZWZ w Armię Krajową, wybuchu powstania warszawskiego, kapitulacji powstania warszawskiego,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: ZWZ, AK, Delegatura Rządu na Kraj, kolaborant, szmalcownictwo, akcja „Burza”, identyfikuje postacie: Stefana Grot-Roweckiego, Władysława Sikorskiego, Augusta Fieldorfa, Jana Bytnara, Tadeusza Bora-Komorowskiego,
- lokalizuje na mapie: tereny objęte działaniami AK w ramach akcji „Burza”,
- charakteryzuje różne sposoby walki z okupantami podejmowane przez polskie społeczeństwo,
- pamięta daty: powstania Kierownictwa Walki Cywilnej, początku akcji „Burza” na Wołyniu,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: Rada Jedności Narodowej, Kedyw, Kierownictwo Walki Cywilnej, volkslista,
- identyfikuje postacie: Franza Kutschere, rodzinę Ulmów, Hanke Ordonównę, Adolfa Dymkę, Igo Szyma,
- lokalizuje na mapie wyspę Uznam,
- przedstawia przykłady bohaterstwa polskich cywilów w czasie II wojny światowej i ocenia znaczenie takich postaw dla społeczeństwa,
- przedstawia i ocenia przykłady współpracy Polaków z okupantami,
- pamięta daty: utworzenia PPR, odkrycia ciał polskich oficerów w Katyniu, publikacji manifestu PKWN, powstania Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej, referendum ludowego, wyborów do Sejmu Ustawodawczego, przyjęcia konstytucji PRL, wyjaśnia i stosuje pojęcia: Polska Partia Robotnicza, Gwardia Ludowa, Armia Ludowa, Związek Patriotów Polskich, Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego, Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej, „proces szesnastu”, referendum ludowe, Polskie Stronnictwo Ludowe, Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, Polska Rzeczpospolita Ludowa, rząd emigracyjny,
- identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Wandę Wasilewską, Władysława Andersa, Bolesława Bierut, Edwarda Osóbkę-Morawskiego, Władysława Gomułkę, Leopolda Okulickiego,
- lokalizuje na mapie: Katyń, Lublin,
- wymienia główne organizacje komunistyczne działające w Polsce podczas okupacji i wskazuje ich przywódców,
- pamięta daty: rozpoczęcia działalności przez Związek Patriotów Polskich, sformowania 1. Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki, powołania PKWN,

powołania Krajowej Rady Narodowej, rozwiązania Armii Krajowej, aresztowania przywódców Polskiego Państwa Podziemnego, przyjęcia tzw. małej konstytucji,

- wyjaśnia i stosuje pojęcia: Komintern, Krajowa Rada Narodowa, Rada Jedności Narodowej, Rada Państwa,
- identyfikuje postacie: Marcelego Nowotkę, Michała Rolę-Żymierskiego, Kazimierza Pużaka, Stanisława Mikołajczyka, Józefa Cyrankiewicza, Ryszarda Kaczorowskiego,
- pamięta daty: wystąpień robotniczych w okresie PRL: w Poznaniu (1956 r.), na Wybrzeżu (1970 r.), w Radomiu, Ursusie i Płocku (1976 r.), w całym kraju (1980 r.), powstania NSZZ „Solidarność”,
- identyfikuje postacie: Leopolda Okulickiego, Bolesława Bieruta, Władysława Gomułkę, Edwarda Gierka,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: PKWN, tzw. Ziemie Odzyskane, indoktrynacja, NSZZ „Solidarność”,
- wskazuje na mapie: tzw. Ziemie Odzyskane, zmiany granic Polski w wyniku II wojny światowej, Wybrzeże, Poznań, Radom, Ursus, Płock,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: mała stabilizacja, propaganda sukcesu, reglamentacja, państwo satelickie, Radio Wolna Europa,
- identyfikuje postacie: Augusta Fieldorfa, Jerzego Giedroycia, Jana Nowaka-Jeziorańskiego,
- przedstawia powody przystosowania się przez Polaków do nowych warunków politycznych w Polsce po 1944 r.,
- rozróżnia polityczne, ekonomiczne, socjalne i moralno-ideologiczne przyczyny społecznego niezadowolenia w PRL,
- pamięta daty: wyboru Karola Wojtyły na papieża, wystąpień robotniczych w Poznaniu (1956 r.), wystąpień robotniczych na Wybrzeżu (1970 r.), wystąpień robotniczych w Radomiu, Ursusie i Płocku (1976 r.), porozumień sierpniowych, wprowadzenia stanu wojennego, wydarzeń marcowych,
- identyfikuje postacie: Stefana Wyszyńskiego, Karola Wojtyły / Jana Pawła II, Jerzego Popiełuszkę, Lecha Wałęsę, Wojciecha Jaruzelskiego, Władysława Gomułkę,
- charakteryzuje pozycję Kościoła katolickiego w okresie rządów komunistycznych w Polsce,
- pamięta daty: powstania Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”, wypowiedzenia przez TRJN konkordatu ze Stolicą Apostolską, zamordowania księdza Jerzego Popiełuszki,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: żołnierze wyklęci, księża patrioci, konkordat,
- identyfikuje postacie: Augusta Fieldorfa, Augusta Hlonda, Pawła Jasienicę, Jana Rzepeckiego, Józefa Kurasia, Zygmunta Szendzielarza, Kazimierza Kamińskiego, Hieronima Dekutowskiego, Franciszka Jaskulskiego,
- wyjaśnia, czego dotyczyły spory intelektualistów z władzami PRL,
- pamięta daty: zniesienia stanu wojennego, obrad okrągłego stołu, tzw. kontraktowych wyborów parlamentarnych, wyboru Wojciecha Jaruzelskiego na prezydenta, wyboru Tadeusza Mazowieckiego na premiera, uchwalenia konstytucji III Rzeczypospolitej,
- identyfikuje postacie: Michaiła Gorbaczowa, Lecha Wałęsę, Tadeusza Mazowieckiego, Wojciecha Jaruzelskiego, Aleksandra Kwaśniewskiego, Leszka Balcerowicza,
- przedstawia okoliczności rozpoczęcia obrad okrągłego stołu,
- pamięta daty: pacyfikacji kopalni „Wujek”, pierwszych wolnych i powszechnych wyborów prezydenckich, pierwszych w pełni wolnych i demokratycznych wyborów parlamentarnych, uchwalenia małej konstytucji, referendum konstytucyjnego,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: Jesień Narodów (Ludów), okrągły stół, wybory kontraktowe, plan Balcerowicza,
- identyfikuje postacie: Mieczysława Rakowskiego, Czesława Kiszczaka,

- omawia proces transformacji polityczno-ustrojowej Polski po 1989 r.,
- pamięta daty: powstania Układu Warszawskiego, powstania RWPg, przyjęcia Polski do Rady Europy, wstąpienia Polski do Unii Europejskiej, przystąpienia Polski do NATO,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: RWPg, Układ Warszawski, Rada Europy, NATO, traktat akcesyjny, identyfikuje postacie: Tadeusza Mazowieckiego, Krzysztofa Skubiszewskiego, Aleksandra Łukaszenkę, Aleksandra Kwaśniewskiego, Bronisława Geremka, Leszka Millera, Jerzego Buzka,
- lokalizuje na mapie: Pragę, państwa członkowskie Trójkąta Weimarskiego, państwa członkowskie Grupy Wyszehradzkiej, Ateny,
- przedstawia główne cele polskiej polityki zagranicznej po 1989 r.,
- pamięta daty: rozwiązania RWPg, rozwiązania Układu Warszawskiego, przystąpienia Polski do programu Partnerstwo dla Pokoju, referendum w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: Trójkąt Weimarski, Partnerstwo dla Pokoju, Grupa Wyszehradzka,
- identyfikuje postać Włodzimierza Cimoszewicza,
- lokalizuje na mapie: Weimar, Bośnię,
- omawia przyczyny polskich starań o przyjęcie do struktur europejskich i euroatlantyckich,
- przedstawia, z którymi państwami stosunki Polski układały się przyjaźnie, a z którymi kontakty były najtrudniejsze, i wyjaśnia dlaczego.
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: hoplita, falanga, legion, Pax Romana,
- identyfikuje postacie: Filipa II, Aleksandra Wielkiego,
- lokalizuje na mapie: Macedonię, Ren, Dunaj, Eufrat,
- opisuje główne cechy armii macedońskiej i rzymskiej,
- pamięta daty: reformy Mariusza, bitwy pod Adrianopolem, zdobycia miasta Rzymu przez Gotów,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: sarisa, manipuł, sztyk manipularny, kohorta,
- identyfikuje postacie: Mariusza, Oktawiana Augusta, Dioklecjana,
- lokalizuje na mapie Adrianopol,
- opisuje organizację rzymskiej armii przed 107 r. p.n.e. oraz reformę wojskową Mariusza,
- pamięta daty: objęcia rządów przez Aleksandra Wielkiego, rozpoczęcia wyprawy Aleksandra Wielkiego na Persję, objęcia urzędu konsula przez Juliusza Cezara, wyprawy Juliusza Cezara na Galię,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: falanga, kohorta, państwa hellenistyczne, konsul,
- identyfikuje postacie: Aleksandra Wielkiego, Juliusza Cezara, Filipa II, Dariusza III,
- lokalizuje na mapie: Macedonię, Syrię, Palestynę, Persję, Babilon, Galię,
- pamięta daty: bitwy nad Granikiem, bitwy pod Issos, zdobycia Tyru przez Aleksandra Wielkiego, podbicia Egiptu przez Aleksandra Wielkiego, podbicia Mezopotamii przez Aleksandra Wielkiego, bitwy pod Gaugamelą, podbicia Persji przez Aleksandra Wielkiego, śmierci Aleksandra Wielkiego, śmierci Juliusza Cezara,
- identyfikuje postacie: Gnejusza Pompejusza, Marka Krassusa,
- lokalizuje na mapie: Tesalię, Indus, Granik, Issos, Gaugamelę, Alezję, Rubikon,
- przedstawia najważniejsze osiągnięcia Juliusza Cezara i Aleksandra Wielkiego,

- pamięta daty: inwazji Arabów na Półwysep Iberyjski, rozpoczęcia i zakończenie wypraw krzyżowych do Ziemi Świętej, bitwy pod Warną, zdobycia Konstantynopola przez Turków,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: drużyna królewska, hołd lenny, wyprawa krzyżowa, heretyk,
- identyfikuje postacie: Urbana II, Mieszka I, Władysława Warneńczyka,
- lokalizuje na mapie: Półwysep Iberyjski, Cieśninę Gibraltarską, Konstantynopol, Portugalie,
- wymienia główne przyczyny wojen toczonych w średniowieczu,
- pamięta daty: zakończenie walk chrześcijańskich królestw z Arabami na Półwyspie Iberyjskim, wojny stuletniej, bitwy pod Nikopolis,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: system wasalno-lenny, wojna stuletnia, wikingowie,
- lokalizuje na mapie: Kastylię, Aragonię, Państwo Wielkomorawskie, siedziby Wizygotów, Ostrogotów, Wandalów, Awarów, Longobardów, Bułgarów, Burgundów i Słowian,
- przedstawia proces rozwoju fortyfikacji w średniowieczu oraz konsekwencje tych przemian,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: giermek, kodeks rycerski, joannici, templariusze, Krzyżacy,
- identyfikuje postacie: Konrada Mazowieckiego, Filipa IV Pięknego, Klemensa V, Jakuba de Molay,
- opisuje, na czym polegała edukacja rycerska,
- pamięta daty: założenia zakonu templariuszy, założenia zakonu krzyżackiego, założenia zakonu joannitów, założenia Zakonu Pruskich Rycerzy Chrystusowych,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: bracia dobrzyńscy, trubadur, primogenitura,
- identyfikuje postacie: Hugona z Payens, bp Chrystiana,
- lokalizuje na mapie: Palestynę, Maltę, Prowansję, Rodos, ziemię chełmińską, Cypr,
- charakteryzuje działalność zakonów rycerskich,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: wojna prywatna, wojna sprawiedliwa, pokój boży,
- identyfikuje postacie: Cyclerona, św. Augustyna z Hippony, św. Tomasz z Akwinu, Stanisława ze Skarbimierza, Pawła Włodkowica,
- pamięta daty: synodów w Charroux i Narbonne, soboru w Konstancji,
- lokalizuje na mapie: Konstancję, Narbonę, Charroux,
- Charakteryzuje poglądy św. Augustyna i św. Tomasza na temat wojny,
- opisuje, na czym według św. Tomasza z Akwinu polegała wojna sprawiedliwa,
- pamięta datę upadku Rzeczypospolitej,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: wojsko zaciężne, jasyr, husaria, lisowczycy, piechota wybraniecka, wojsko kwarciane, autorament narodowy, autorament cudzoziemski,
- identyfikuje postacie: Stefana Batorego, Władysława IV Wazę, Jana III Sobieskiego, Stanisława Augusta Poniatowskiego,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: muszkieter, pikinier, rajtar, kirasjer, arkebuzeria, arkebusz, dragonia, ludwisarnia, konstrukcja bastionowa,
- opisuje rodzaje wojsk w Rzeczypospolitej,
- opisuje organizację armii Rzeczypospolitej,

- pamięta daty: wystąpienia Marcina Lutra, wojen religijnych we Francji, nocy św. Bartłomieja, edyktu nantejskiego, pokoju w Augsburgu,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: sekularyzacja, husyci, hugenoci, protestanci,
- identyfikuje postacie: Jana Husa, Zygmunta Luksemburskiego, Karola V Habsburga, Henryka II Walezjusza, Katarzynę Medycejską,
- lokalizuje na mapie: Pragę, Paryż, Republikę Zjednoczonych Prowincji Niderlandów,
- pamięta daty: edyktu Karola V potępiającego Lutra, wojny chłopskiej, buntu Franza von Sickingena, utworzenia Ligi Szmalkaldzkiej, I wojny religijnej w Niemczech, II wojny religijnej w Niemczech, wojen religijnych we Francji, powstania Republiki Zjednoczonych Prowincji Niderlandów,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: albigensi, waldensi, wojna chłopska, taborcy,
- identyfikuje postacie: Jana Wiklifa, Jana Žižkę, Henryka IV Burbona, Wilhelma I Orańskiego,
- lokalizuje na mapie: Augsburg, Wormację, Utrecht,
- opisuje genezę wojen religijnych w Niemczech,
- pamięta daty: wojny trzydziestoletniej, pokoju w Augsburgu, pokoju westfalskiego, utworzenia Unii Protestanckiej, utworzenia Ligi Katolickiej,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: wojna trzydziestoletnia, Unia Protestancka, Liga Katolicka, defenestracja praska,
- lokalizuje na mapie: Pragę, Szwecję, Szwajcarię, Wolin, Uznam,
- przedstawia ogólną charakterystykę wojny trzydziestoletniej,
- pamięta daty: defenestracji praskiej, etapu czeskiego wojny trzydziestoletniej, etapu francuskiego wojny trzydziestoletniej, wojny domowej w Anglii, sojusz szwedzko-francuskiego,
- identyfikuje postacie: Fryderyka V, Maksymiliana Bawarskiego, Ferdynanda Habsburga, Chrystiana IV, Gustawa II Adolfa, Ludwika XIII, Armanda Richelieu, Ludwika XIV, Olivera Cromwella, Karola I Stuarta, Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta, Wilhelma III Orańskiego, Marię II Stuart,
- lokalizuje na mapie: Westfalię, Brandenburgię, Alzację, Pomorze Przednie, Magdeburg,
- omawia główne etapy wojny trzydziestoletniej,
- pamięta daty: bitwy pod Byczyną, wojny Rzeczypospolitej z Rosją (1609–1619), bitwy pod Kłuszynem, bitwy pod Cecorą, bitwy pod Białym Kamieniem, bitwy pod Kircholmem, bitwy pod Chocimiem (1621),
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: hetman wielki, hetman polny,
- identyfikuje postacie: Jana Zamoyskiego, Jana Tarnowskiego, Zygmunta III Wazę, Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Koniecpolskiego,
- lokalizuje na mapie: imperium osmańskie, Mołdawię, Wołoszczyznę, Inflanty,
- wymienia wybitnych wodzów Rzeczypospolitej i ich największe osiągnięcia militarne,
- pamięta daty: utworzenia urzędu hetmana wielkiego koronnego, bitwy pod Gniewem, zdobycia Wieliża, bitwy pod Martynowem, bitwy pod Trzcianą, bitwy pod Sasowym Rogiem, bitwy pod Ochmatowem,
- identyfikuje postacie: Konstantego Ostrońskiego, Iwana IV Groźnego, Maksymiliana Habsburga, Wasyla Szujskiego, Osmana II,
- lokalizuje na mapie: Gniew, Byczynę, Kłuszyn, Cecorę, Chocim, Biały Kamień, Kircholm, Smoleńsk, Trzcianę, Ochmatów,
- pamięta daty: zdobycia Kamieńca Podolskiego przez Turków, bitwy pod Chocimiem (1673), koronacji królewskiej Jana III Sobieskiego, wyjazdu Tadeusza Kościuszki do Ameryki, wojny w obronie Konstytucji 3

maja, bitwy pod Wiedniem, powstania kościuszkowskiego,

- wyjaśnia i stosuje pojęcia: walka podjazdowa, wojna szarpana,
- identyfikuje postacie: Stefana Czarnieckiego, Jana Sobieskiego, Jana Kazimierza, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego, Janusza Radziwiłła, Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Kara Mustafę, Tadeusza Kościuszkę, Józefa Poniatowskiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Stanisława Augusta Poniatowskiego,
- lokalizuje na mapie: Szwecję, ujście Wisły, Warszawę, Danię, Podole, prawobrzeżną Ukrainę, imperium osmańskie, Wiedeń, Austrię, Stany Zjednoczone Ameryki, widły Wisły i Sanu, Częstochowę,
- przedstawia dokonania militarne wybranego dowódcy wojsk Rzeczypospolitej z omawianego okresu,
- przedstawia przykłady różnych postaw (bohaterstwo, zdrada) wodzów Rzeczypospolitej w omawianym okresie,
- pamięta daty: wojny północnej, potopu szwedzkiego, bitwy pod Beresteczkiem, wyprawy Stefana Czarnieckiego do Danii, najazdu rosyjskiego na Rzeczpospolitą (1654), kapitulacji sił rosyjsko-kozackich pod Cudnowem, aktu podporządkowania Litwy Karolowi X Gustawowi, bitwy pod Podhajcami, nominacji Jana Sobieskiego na hetmana wielkiego koronnego, bitwy pod Saratogą, bitwy pod Dubienką,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: regimentarz, konfederacja, Liga Święta,
- identyfikuje postacie: Karola X Gustawa, Jerzego II Rakoczego, Stanisława Żółkiewskiego, Piotra Doroszenkę, Krym-Gireja,
- lokalizuje na mapie: Beresteczko, Warkę, Brandenburgię, Siedmiogród, Podhajce, Kamieniec Podolski, Chocim, Wenecję, Mołdawię, Zieleńce, Dubienkę, Racławice, Maciejowice, Kiejdany,
- przedstawia karierę wojskową Stefana Czarnieckiego,
- przedstawia karierę wojskową Jana Sobieskiego,
- przedstawia karierę wojskową Tadeusza Kościuszki,
- przedstawia dokonania militarne i polityczne wybory Janusza Radziwiłła i Jerzego Sebastiana Lubomirskiego,
- pamięta daty: panowania Napoleona I, stu dni Napoleona,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: tyraliera, korpus, odwody,
- identyfikuje postać Napoleona Bonapartego,
- lokalizuje na mapie: Francję, Rosję, Austrię, Wielką Brytanię, Prusy, Saksonię, Hiszpanię, Szwecję, Niderlandy, Austerlitz, Trfalgar, Borodino, Lipsk, Paryż, Waterloo, Moskwę, Elbę, Pireneje,
- przedstawia wybrane elementy sztuki wojennej Napoleona Bonapartego,
- pamięta daty: wojny z II koalicją, wojny z III koalicją, wojny z IV koalicją, wojny za Pirenejami, wojny z V koalicją, wyprawy Napoleona na Rosję, wojny z VI koalicją,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: grenadierzy, komunik, lekka kawaleria, kawaleria liniowa, jazda ciężka, kirasjerzy, karabinierzy, grenadierzy konni, masa przełamująca, bitwa z położenia środkowego,
- identyfikuje postać Karola Habsburga,
- lokalizuje na mapie: Marengo, Jenę, Somosierrę, Iławę Pruską, Frydland, Wagram, Berezynę,
- przedstawia taktykę Napoleona Bonapartego,
- omawia skład, strukturę i formacje armii Napoleona Bonapartego,

- pamięta daty: istnienia Legionów Polskich we Włoszech, zamachu stanu Napoleona Bonapartego, bitwy pod Marengo, zwycięstw wojsk napoleońskich pod Auerstedt i Jeną, wybuchu wojny francusko-austriackiej (1809), zajęcia Hiszpanii przez wojska francuskie, pokoju w Tylży, najazdu Napoleona na Rosję, bitwy pod Borodino (Możajskiem), bitwy pod Lipskiem,
- identyfikuje postacie: Jana Henryka Dąbrowskiego, Napoleona Bonapartego, Józefa Wybickiego, Karola Kniaziewicza, Józefa Poniatowskiego, Józefa Chłopickiego, Aleksandra I,
- lokalizuje na mapie: Włochy, Francję, Rzym, Państwo Kościelne, Rosję, Wielką Brytanię, Turcję, Wiedeń, Berlin, Wielkopolskę, Warszawę, Gdańsk, Księstwo Warszawskie, Raszyn, Sandomierz, Lublin, Zamość, Lwów, Kraków, Hiszpanię, Smoleńsk, Borodino, Moskwę, Berezynę, Lipsk, Elbę, Waterloo,
- przedstawia okoliczności powstania Legionów Polskich we Włoszech,
- przedstawia okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego,
- wymienia przykłady bitew, w których Polacy walczyli w ramach sił Napoleona Bonapartego,
- pamięta daty: bitwy pod Marengo, bitwy pod Hohenlinden, pokoju w Luneville, zwycięstw Napoleona pod Auerstedt i Jeną, zajęcia Warszawy przez wojska napoleońskie, bitwy w wąwozie Somosierra, zdobycia Saragossy przez Legię Nadwiślańską, zajęcia Księstwa Warszawskiego przez wojska rosyjskie,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: „piekielni lansjerzy”, „Szwadron Elby”,
- identyfikuje postacie: Józefa Bonapartego, Józefa Zajączka,
- lokalizuje na mapie: Republikę Lombardzką, Mantuę, Królestwo Neapolu, Marengo, Mediolan, Luneville, Ren, Frankfurt, Hohenlinden, Santo Domingo, Auerstedt, Jenę, Tczew, Słupsk, Kołobrzeg, Frydland, Tylżę, Wagram,
- omawia szlak bojowy Legionów Polskich,
- przedstawia walki armii Księstwa Warszawskiego podczas wojny z Austrią w 1809 r.,
- omawia walki polskich oddziałów podczas wyprawy Napoleona na Rosję,
- pamięta daty: abdykacji Napoleona I (1814), utworzenia Księstwa Warszawskiego, wyprawy Napoleona na Rosję, ogłoszenia blokady kontynentalnej,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: Legia Honorowa, „druga wojna polska”,
- identyfikuje postacie: Napoleona Bonapartego, Aleksandra I, Arthura Wellingtona, Józefa Poniatowskiego, Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Chłopickiego, Waleriana Łukasińskiego,
- lokalizuje na mapie: Francję, Hiszpanię, Rosję, Księstwo Warszawskie, Wielką Brytanię, Prusy,
- przedstawia różne opinie Polaków na temat Napoleona Bonapartego,
- pamięta daty: śmierci Napoleona I, wojny w Hiszpanii, bitwy pod Austerlitz, bitwy pod Frydlandem,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: „Biuletyn Wielkiej Armii”, Czarny Legion Lützowa,
- identyfikuje postacie: Ferdynanda VII, Ludwika de Bourbon księcia d’Enghien, Kajetana Koźmiana,
- lokalizuje na mapie: Wyspę św. Heleny, Austerlitz, Frydland, Tylżę, Santo Domingo,
- charakteryzuje cele, formy i skutki propagandy Napoleona we Francji,
- wyjaśnia, dlaczego w polskim społeczeństwie przeważał pozytywny obraz Napoleona,
- pamięta daty: odzyskania niepodległości przez Polskę, powstania Polskiej Organizacji Wojskowej, wybuchu II wojny światowej, zajęcia Wilna przez oddziały gen. Lucjana Żeligowskiego, włączenia Wileńszczyzny do II Rzeczypospolitej na mocy decyzji Sejmu Wileńskiego, zamachu majowego, ogłoszenia w Polsce powszechnej mobilizacji przed wybuchem II wojny światowej,

- wyjaśnia i stosuje pojęcia: Polska Siła Zbrojna, Polska Organizacja Wojskowa, Błękitna Armia, Korpus Ochrony Pogranicza, Fundusz Obrony Narodowej,
- identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Józefa Hallera, Lucjana Żeligowskiego, Wincentego Witosa,
- lokalizuje na mapie: Warszawę, Francję, Kraków, Poznań, Toruń, Lwów, Wolne Miasto Gdańsk, Gdynię, Hel, Wilno, Wileńszczyznę, Czechosłowację, III Rzeszę, Wielką Brytanię,
- przedstawia wybrane elementy uzbrojenia Wojska Polskiego,
- przedstawia przykłady działań prowadzonych przez Wojsko Polskie w okresie międzywojennym,
- wymienia rodzaje broni w wojsku II Rzeczypospolitej,
- pamięta daty: powstania Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, utworzenia polskiej Marynarki Wojennej, zajęcia Zaolzia przez Czechosłowację, wkroczenia wojsk III Rzeszy do Czechosłowacji, zajęcia Zaolzia przez oddziały gen. Władysława Bortnowskiego, rozpoczęcia przez Wojsko Polskie przygotowań do wojny z III Rzeszą,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych, Sztab Główny Wojska Polskiego, dywizjon, kontrtorpedowiec, trałowiec, Liga Morska i Rzeczna/ Liga Morska i Kolonialna, Fundusz Obrony Morskiej,
- identyfikuje postacie: Tadeusza Rozwadowskiego, Stanisława Maczka, Stefana Roweckiego, Władysława Bortnowskiego,
- lokalizuje na mapie: Magdeburg, Lidę, Puck, Modlin, Zaolzie,
- przedstawia proces kształtowania się Wojska Polskiego po odzyskaniu niepodległości,
- charakteryzuje stan uzbrojenia polskich żołnierzy po odzyskaniu niepodległości,
- przedstawia działania prowadzone przez Wojsko Polskie w okresie międzywojennym
- pamięta daty: wojny secesyjnej w USA, I wojny światowej, przystąpienia Włoch do I wojny światowej, wojny prusko-austriackiej, wojny prusko-francuskiej, II wojny światowej,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: wojna totalna, Burowie/Afrykanerzy, wojna partyzancka, taktyka spalonej ziemi, obóz koncentracyjny, wojna światowa, trójprzymierze, trójporozumienie, wojna pozycyjna, fort, gazy bojowe, maska przeciwgazowa, okręt podwodny (U-Boot), lotniskowiec, nieograniczona wojna podwodna, faszyzm, nazizm, Holocaust, aryjczycy (w rozumieniu ideologii nazistowskiej), rasizm, Luftwaffe,
- identyfikuje postać Winstona Churchilla,
- lokalizuje na mapie: Włochy, Niemcy, Polskę, Grecję, Wielką Brytanię, Francję, Rosję, Prusy, Austro-Węgry, USA, Afrykę Południową, Hiszpanię, Szwajcarię, Holandię, Danię, Norwegię, Szwecję, Belgię, Paryż, Japonię, ZSRR, Auschwitz-Birkenau, Wołyń, Hiroszimę, Nagasaki,
- charakteryzuje zjawisko wojny światowej na przykładach konfliktów z lat 1914–1918 i 1939–1945,
- pamięta daty: bitwy nad Marną, bitwy pod Verdun, użycia gazu bojowego pod Ypres, użycia czołgów nad Sommą, rozpoczęcia przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej, mordów ludności polskiej na Wołyniu, zrzucenia bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: darwinizm, kolor khaki, Gruba Berta, działo paryskie, pacyfikacja, nalot dywanowy,
- identyfikuje postacie: Helmuta von Moltkego, Alfreda von Schlieffena, Hiram Maxima, Alfreda Kruppa,
- lokalizuje na mapie: Natal, Oranię, Transwał, Verdun, Langemarck, Ypres, Sommę, Treblinkę, Majdanek, Dachau, Mauthausen, Bełżec, Drezno,
- przedstawia przyczyny wojen toczonych w XIX w.,
- przedstawia strony konfliktu i sposoby prowadzenia działań militarnych podczas I wojny światowej,
- przedstawia nowe rodzaje broni zastosowane podczas I wojny światowej,

- wymienia europejskie państwa zachowujące neutralność podczas I wojny światowej,
- pamięta daty: okresu Pax Romana, okresu Pax Britannica, wojny polsko-bolszewickiej, powstania ZSRR, objęcia władzy w Niemczech przez Adolfa Hitlera,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: Pax Romana, Pax Britannica, Pax Americana, romanizacja, Święte Przymierze, nazizm, Pakt Północnoatlantycki (NATO), Układ Warszawski,
- identyfikuje postacie: Aleksandra Wielkiego, Oktawiana Augusta, Marka Aureliusza, Karola Wielkiego, Ottona III, Napoleona Bonapartego, Aleksandra I, Adolfa Hitlera,
- lokalizuje na mapie: Imperium Rzymskie, Galię, Germanię, Słowiańszczyznę, Francję, Rosję, Wielką Brytanię, USA, Indie, Kanadę, Australię, Turcję, Prusy, Chiny, Japonię, II Rzeszę Niemiecką, Włochy, Austro-Węgry,
- omawia w skrócie rolę Imperium Rzymskiego, Wielkiej Brytanii i USA jako gwarantów ładu światowego,
- pamięta daty: wojny krymskiej, wojny francusko-austriackiej, wojny prusko-austriackiej, wojny rosyjsko-japońskiej,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: cesarstwo uniwersalne, polityka równowagi sił, Royal Navy, trójprzymierze, trójporozumienie, brzemię białego człowieka, świat dwubiegunowy, konflikt asymetryczny, wojna informatyczna, wojna psychologiczna, wojna ekonomiczna, Al-Kaida,
- identyfikuje postacie: cesarzową Irenę, Elżbietę I,
- lokalizuje na mapie: Królestwo Sardynii, Księstwo Nassau, Koreę, Wietnam, Izrael,
- przedstawia genezę i konsekwencję pokoju rzymskiego,
- omawia koncepcje ładu światowego od czasów średniowiecza do kongresu wiedeńskiego,
- pamięta daty: zakazu prowadzenia wojen na mocy Karty Narodów Zjednoczonych, powstania Ligi Narodów, powstania Organizacji Narodów Zjednoczonych,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: wojna, konflikt zbrojny, prawo wojenne, ONZ, Rada Bezpieczeństwa ONZ, blokada morska, korsarstwo, NATO, pacyfizm, Liga Narodów, misja pokojowa, bierny opór,
- identyfikuje postacie: Jezusa, Alfreda Nobla, Lwa Tołstoja, Mahatmę Gandhiego, Martina Luthera Kinga,
- lokalizuje na mapie: starożytną Grecję, Paryż, Rosję, USA, Londyn, Jugosławię, Indie, Chiny, Wielką Brytanię, Nowy Jork, Japonię,
- wyjaśnia główne pojęcia z dziedziny prawa wojennego,
- pamięta daty: podpisania deklaracji paryskiej, podpisania I konwencji genewskiej, powstania ruchu Czerwonego Krzyża, podpisania protokołu genewskiego w sprawie pokojowego regulowania sporów międzynarodowych,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: pokój boży, rozejm boży, konwencje genewska i haska, Stały Trybunał Rozjemczy, katarowie,
- wyjaśnia zasadę pacta sunt servanda,
- identyfikuje postacie: Hugona Grotiusa, Immanuela Kanta, Arystofanesa, Owidiusza, Senekę Młodszego, Henriego Dunanta,
- lokalizuje na mapie: Genewę, Hagę,
- przedstawia początki ruchu pacyfistycznego,
- przedstawia genezę i cele działania ruchu Czerwonego Krzyża,
- przedstawia okoliczności powstania oraz działalność Ligi Narodów i Organizacji Narodów Zjednoczonych,
- pamięta daty: końca świata przewidywanego w różnych okresach historycznych,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: apokalipsa, krucjata, katastrofizm, futurologia, problem pluskwy milenijnej, science fiction,

- identyfikuje postacie: św. Jan Ewangelistę, Jezusa, Nostradamusa, Adama Mickiewicza, Juliusza Verne'a, Arnolda Schwarzeneggera, Toma Cruise'a, Bruce'a Willisa, Willa Smitha,
- lokalizuje na mapie: USA, ZSRR, Koreę Północną, Iran, Australię,
- przedstawia znane sobie utwory literackie i filmowe ukazujące wizje końca świata,
- pamięta daty: ekranizacji Wojny światów przez Stevena Spielberga, powstania filmu Obcy – ósmy pasażer Nostromo,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: eschatologia, husyci, starowiercy, fin de siècle, dekadentyzm, antyutopia,

Wymagania rozszerzające (ocena dobra, bardzo dobra, celująca):

- pamięta daty: odkrycia archeologicznych pozostałości Troi,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: archetyp, topos,
- identyfikuje postacie: Tezeusza, Wacława Potockiego,
- wymienia tytuł utworu: Transakcja wojny chocimskiej,
- lokalizuje na mapie Troję,
- ocenia postacie literackie: Kmicica i Wołodyjowskiego,
- porównuje bohaterów literatury antycznej z bohaterami literatury polskiej,
- pamięta daty: bitew: pod Wizną, pod Zadwórzem, pod Węgrowem,
- identyfikuje postacie: Heinza Guderiana, Jana Matlińskiego, Władysława Jabłonowskiego, Bolesława Zajączkowskiego, Siemiona Budionnego, Kornela Ujejskiego,
- przedstawia przebieg bitew zwanych polskimi Termopilami,
- przedstawia uzbrojenie hoplity,
- wymienia tytuły utworów: Vanitas, Maraton, Atak pod Węgrowem,
- identyfikuje postać Augusta Barbiera,
- wyjaśnia przyczyny odwoływania się Polaków do wydarzeń z okresu wojen grecko-perskich,
- wyjaśnia różnice w pojmowaniu pojęcia patriotyzmu dawniej i dziś,
- pamięta daty: utworzenia Związku Korynckiego, bitwy pod Warką, bitwy pod Połonką,
- identyfikuje postacie: Roksanę, Edgara D'Abernona,
- lokalizuje na mapie Połonkę,
- przedstawia wpływ ideału bohatera narodowego na kształtowanie się patriotyzmu późniejszych pokoleń,
- identyfikuje postać Timoleona, konfrontuje ideał antycznego wodza-bohatera z bohaterskimi wodzami wojsk polskich,
- wymienia okoliczności sprzyjające kształtowaniu się ideału wodza-bohatera w Polsce,
- ocenia wpływ antycznych wzorców na wybór drogi życiowej przez polskich bohaterów
- pamięta datę: reform Grakchów,
- identyfikuje postacie: Tyberiusza Grakchusa, Gajusza Grakchusa, doktora Judyma, Stasię Bozowską, Benedykta Korczyńskiego,

- wyjaśnia, dlaczego ustroj demokratyczny sprzyja aktywności obywatelskiej,
- odnajduje inspiracje antyczne w twórczości Wincentego Kadłubka, Jana Kochanowskiego i Mikołaja Reja,
- charakteryzuje wpływ konstytucji nihil novi na kształtowanie się demokracji szlacheckiej,
- charakteryzuje wpływ ustrojów demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej na kształt ustroju Rzeczypospolitej,
- charakteryzuje ideał obywatela w świecie antycznym,
- porównuje ideały obywatela w świecie antycznym i we współczesnej Polsce,
- identyfikuje postać Bolesława Srogiego,
- charakteryzuje okoliczności kształtowania się państwa gnieźnieńskiego,
- omawia rolę Mieszka I i jego przodków w scalaniu plemion ziem polskich,
- analizuje znaczenie chrztu Polski,
- przedstawia strukturę państwa wczesnopiastowskiego,
- analizuje stosunki Mieszka I z Niemcami
- identyfikuje postacie: Świętopełka, Thietmara, Brunona z Kwerfurtu,
- wyjaśnia i stosuje pojęcie uniwersalizmu,
- analizuje znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego,
- analizuje znaczenie śmierci biskupa Wojciecha dla państwa i Kościoła polskiego,
- charakteryzuje koncepcję cesarstwa uniwersalnego Ottona III i rolę Bolesława Chrobrego w tej koncepcji,
- przedstawia starania władców piastowskich o niezależność polityczną państwa polskiego na arenie międzynarodowej,
- charakteryzuje stosunki polsko-niemieckie w XI w.,
- przedstawia przyczyny osłabienia państwa za rządów Władysława Hermana,
- analizuje cele polityki Bolesława Śmiałego w kontekście rywalizacji cesarstwa z papieżem,
- analizuje zewnętrzne i wewnętrzne zagrożenia integralności państwa polskiego w XI w.
- pamięta daty: podboju Pomorza Gdańskiego przez Bolesława Krzywoustego, zhołdowania Pomorza Zachodniego przez Bolesława Krzywoustego, uzyskania przez metropolię w Magdeburgu zwierzchnictwa nad diecezjami polskimi, wydania tzw. bulli gnieźnieńskiej, najazdu cesarza Fryderyka Barbarossy na Polskę, pozbawienia władzy senioralnej Mieszka Starego, zjazdu w Gąsawie,
- identyfikuje postacie: Warcisława, Ottona z Bambergu, arcybiskupa Norberta,
- charakteryzuje zagrożenia integralności ziem polskich podczas rozbitcia dzielnicowego,
- wyjaśnia pojęcie ius spolii,
- omawia walkę Bolesława Krzywoustego o Pomorze i zachowanie niezależności polskiego Kościoła,
- ocenia skutki testamentu Krzywoustego,
- pamięta daty: śmierci Henryka Pobożnego, śmierci Henryka IV Probusa, buntu wójta Alberta,
- identyfikuje postacie: Jana Muskatę, Janisława,
- omawia etapy jednoczenia ziem polskich przez Władysława Łokietka,
- przedstawia okoliczności utraty Pomorza Gdańskiego przez Władysława Łokietka i próby odzyskania tej dzielnicy,

- analizuje wpływ Kościoła na proces jednoczenia ziem polskich,
- przedstawia trudności w procesie jednoczenia ziem polskich przez Władysława Łokietka
- pamięta datę śmierci Bolesława Jerzego Trojdenowicza,
- identyfikuje postacie: Bolesława Jerzego Trojdenowicza, Janusza Suchywilka, Jarosława Bogorię,
- przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej Kazimierza Wielkiego,
- przedstawia cele powołania Akademii Krakowskiej,
- analizuje działania Kazimierza Wielkiego zmierzające do wzmocnienia państwa,
- ocenia znaczenie przywileju koszyckiego dla kształtowania się ustroju monarchii stanowej w Polsce
- pamięta daty: bitwy pod Chojnicami, bitwy pod Świecinem, bitwy na Zalewie Wiślanym, zdobycia Chojnic, wyboru Władysława Jagiellończyka na tron czeski, wyboru Władysława Jagiellończyka na tron węgierski,
- identyfikuje postacie: Jerzego z Podiebradów, Macieja Korwina,
- lokalizuje na mapie Świecino,
- przedstawia przyczyny kolejnych unii polsko-litewskich i decyzje, jakie się z nimi wiązały,
- omawia główne etapy i ocenia skutki zmagania Polski z zakonem Krzyżackim w XV w.,
- ocenia skuteczność polityki dynastycznej Jagiellonów w XV w. i wskazuje jej mocne i słabe strony
- pamięta daty: elekcji Zygmunta Augusta, sejmu egzekucyjnego w Piotrkowie, rokoszu sandomierskiego (Zebrzydowskiego), rokoszu Lubomirskiego,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: elekcja vivente rege, kaptury, sejm konwokacyjny, elekcja viritim,
- charakteryzuje udział szlachty w życiu politycznym kraju w XVI i XVII w.,
- przedstawia główne postulaty ruchu egzekucyjnego i wymienia te z nich, które zostały zrealizowane,
- wyjaśnia, jakie czynniki doprowadziły do ukształtowania się w Polsce ustroju demokracji szlacheckiej,
- analizuje dobre i złe strony demokracji szlacheckiej
- charakteryzuje przyczyny ukształtowania się modelu gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej,
- przedstawia, jakie zmiany społeczne powodował rozwój gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej,
- wyjaśnia, jaki wpływ miały przemiany gospodarcze na ograniczenie wolności chłopów,
- ocenia wpływ gospodarki folwarcznej na rozwój ekonomiczny państwa polsko-litewskiego
- pamięta daty: sprowadzenia jezuitów do Braniewa, wygnania arian z Rzeczypospolitej, tumultu w Toruniu,
- wyjaśnia i stosuje pojęcie Karaimów,
- identyfikuje postać Jana Amosa Komeńskiego,
- przedstawia przyczyny wzrostu nietolerancji religijnej w Rzeczypospolitej XVII i XVIII w.,
- ocenia wpływ reformacji na rozwój kultury polskiej,
- ocenia wpływ kontrreformacji i wojen XVII w. na zmiany w religijności mieszkańców Rzeczypospolitej
- pamięta daty: najazdu hospodara mołdawskiego na Pokucie, pokoju szczecińskiego, początku wojny o Inflanty z Rosją, wyprawy na Połock,
- identyfikuje postać Jana Tarnowskiego,
- lokalizuje na mapie Ozylię,

- charakteryzuje i ocenia sposób rozwiązania problemu krzyżackiego przez Zygmunta Starego,
- wyjaśnia znaczenie zjazdu wiedeńskiego dla późniejszej sytuacji państw rządzonych przez Jagiellonów,
- przedstawia główne etapy rywalizacji Rzeczypospolitej o Inflanty w XVI w.,
- charakteryzuje postać Jana Zamoyskiego i ocenia jego wpływ na losy Rzeczypospolitej
- pamięta daty: oblężenia Smoleńska, rozejmu w Dywilinie, bitwy pod Cudnowem, bitwy pod Podhajcami,
- identyfikuje postacie: Jana Kazimierza, Jerzego II Rakoczego,
- lokalizuje na mapie Podhajce,
- wyjaśnia przyczyny wojen Rzeczypospolitej ze Szwedami,
- wyjaśnia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów Europy,
- ocenia skutki polityczne i militarne największych bitew Rzeczypospolitej w XVII w.,
- ocenia postawę Jerzego Lubomirskiego wobec króla i ojczyzny,
- pamięta daty: utworzenia Szkoły Rycerskiej, powstania kanału Michała Ogińskiego, zdobycia warszawskiej Pragi przez Suworowa,
- identyfikuje postacie: Adama Naruszewicza, Franciszka Zabłockiego, Stanisława Konarskiego, Hugona Kołłątaja, Bernarda Bellotto zwanego Canalettem, Marcella Bacciarellego, Jana Ursyna Niemcewicz,
- charakteryzuje politykę sąsiadów Rzeczypospolitej w XVIII w., ze szczególnym uwzględnieniem Rosji,
- ocenia rządy Stanisława Augusta Poniatowskiego,
- charakteryzuje przedstawicieli szkoły krakowskiej i szkoły warszawskiej w sprawie rozbiorów Polski,
- opisuje różnice w ocenie przyczyn upadku Rzeczypospolitej w poglądach uczonych francuskich oraz polskich,
- ocenia postawę króla Stanisława Augusta Poniatowskiego wobec wyzwań epok
- pamięta datę powstania Komisji Rządzącej na wyzwolonych ziemiach polskich,
- lokalizuje na mapie Luneville,
- omawia losy Polaków walczących u boku Napoleona i ocenia postawę Józefa Poniatowskiego,
- ocenia politykę Napoleona w sprawie polskiej,
- przedstawia argumenty za włączeniem się Polaków w walkę u boku Napoleona i przeciw niemu, z uwzględnieniem poglądów Adama Jerzego Czartoryskiego, Tadeusza Kościuszki, Jana Henryka Dąbrowskiego,
- pamięta daty: powstania Wolnomularstwa Narodowego,
- identyfikuje postacie: Kunegundę Ogińską, Marię Prószyńską, Marię Raszanowiczównę, Antoninę Tomaszewską, Józefę Rostkowską, Barbarę Czarnocką,
- przedstawia przykłady bohaterskiej walki kobiet podczas powstania listopadowego,
- przedstawia dokonania Ksawerego Druckiego-Lubeckiego jako ministra skarbu,
- ocenia postawy głównodowodzących armią Królestwa Polskiego w okresie powstania listopadowego,
- konfrontuje postawę Ignacego Prądzyńskiego i Józefa Bema z działaniami Jan Skrzyneckiego i Jana Krukowieckiego,
- pamięta daty: uwłaszczenia chłopów w Wielkim Księstwie Poznańskim, powstania Komitetu Narodowego w Poznaniu, powstania Centralizacji w Poznaniu,
- identyfikuje postacie: Krzysztofa Mrongowiusza, Gustawa Gizewiusza, Walentego Stefańskiego, Karola Libelta, Jana Tyssowskiego, Ludwika Gorzkowskiego, Aleksandra Grzegorzewskiego, Klemensa Metternicha, Jerzego Lubomirskiego, Franciszka Sznajdego, Iwana Paskiewicza,

- lokalizuje na mapie: Lombardię, Sycylię,
- wymienia przykłady walki Polaków w XIX w. o „wolność naszą i waszą”,
- wskazuje przyczyny niepowodzenia powstania krakowskiego i Wiosny Ludów na ziemiach polskich
- pamięta daty: pogrzebu generałowej Sowińskiej, objęcia dyktatury powstania przez Mariana Langiewicza,
- identyfikuje postać Józefy Rostkowskiej,
- lokalizuje na mapie: Opatów, Miechów, Bodzentyn, Małogoszcz,
- charakteryzuje głównych bohaterów powstania styczniowego,
- ocenia działalność Romualda Traugutta w czasie powstania styczniowego,
- przedstawia własną ocenę powstania styczniowego,
- pamięta datę likwidacji Kościoła unickiego w zaborze rosyjskim,
- wyjaśnia i stosuje pojęcie liberum conspiro,
- identyfikuje postacie: Pawła Popiela, Józefa Szujskiego, Stanisława Koźmiana, Stanisława Tarnowskiego,
- charakteryzuje polityczną działalność Polaków na emigracji, z uwzględnieniem poglądów członków ugrupowań emigracyjnych,
- konfrontuje argumenty ugodowców i zwolenników walki z zaborcami,
- analizuje negatywne i pozytywne następstwa powstań narodowych,
- przedstawia własną opinię w kwestii walki lub ugody z zaborcami,
- pamięta daty: wydania noweli osadniczej, początku działalności Centralnego Towarzystwa Gospodarczego, początku działalności Uniwersytetu Latającego, założenia Szkoły Handlowej w Warszawie, założenie Szkoły Technicznej w Warszawie,
- identyfikuje postacie: Edwarda Raczyńskiego, Tytusa Działyńskiego, Zygmunta Wielopolskiego, Hipolita Wawelberga,
- przedstawia politykę germanizacji i ocenia postawy Polaków wobec niej,
- przedstawia politykę rusyfikacji i ocenia postawy Polaków wobec niej,
- wymienia instytucje ważne dla rozwoju gospodarczego lub kulturalnego społeczeństwa polskiego pod zaborami,
- charakteryzuje rozwój gospodarczy ziem polskich w trzech zaborach,
- wymienia i charakteryzuje postacie Polaków, którzy walczyli o polskość i byli prześladowani przez zaborców,
- pamięta daty: rozłamu w Polskim Stronnictwie Ludowym, warszawskiej demonstracji PPS (1904 r.), rozłamu w Polskiej Partii Socjalistycznej, powstania Organizacji Bojowej PPS,
- identyfikuje postacie: Marię i Bolesława Wysłouchów, Karola Lewakowskiego, Jakuba Bojkę, Jana Stapińskiego,
- porównuje cele polityczne i metody działania polskich partii socjalistycznych,
- ocenia wpływ partii politycznych na wzrost świadomości politycznej, społecznej i narodowej Polaków,
- charakteryzuje podstawowe różnice pomiędzy programami polskich partii politycznych
- przedstawia etapy umiędzynarodawiania sprawy polskiej w czasie I wojny światowej,
- identyfikuje postacie: Michała Bobrzyńskiego, Józefa Dowbora-Muśnickiego, wielkiego księcia Mikołaja Mikołajewicza,
- porównuje programy głoszone przez Polaków w przededniu I wojny światowej,
- ocenia skuteczność działań Komitetu Narodowego Polskiego w walce o niepodległą Polskę,

- charakteryzuje i ocenia działania podejmowane w pierwszym okresie wojny przez Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego,
- pamięta daty: proklamowania Zachodnioukraińskiej Republiki Ludowej, rozwiązania się Rady Regencyjnej, dekretu o najwyższej władzy państwowej Republiki Polskiej, uchwalenia małej konstytucji,
- charakteryzuje główne zasady ustrojowe zawarte w konstytucji marcowej,
- charakteryzuje problemy, jakie napotkały władze państwa na początku niepodległości, i wyjaśnia, jak sobie z tymi problemami radzono,
- wyjaśnia, jakie były przyczyny sporów pomiędzy konkurencyjnymi ośrodkami władzy u progu niepodległości,
- wyjaśnia, jakie zapisy konstytucji marcowej budziły największe kontrowersje,
- ocenia funkcjonowanie państwa polskiego w okresie rządów parlamentarnych w latach 1922–1926
- pamięta daty: powstania Tymczasowego Komitetu Rewolucyjnego Polski,
- porównuje koncepcje granic wysuwane przez Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego oraz ocenia możliwości zrealizowania tych projektów,
- przedstawia konflikt Polski z Czechosłowacją o Śląsk Cieszyński, Spisz i Orawę oraz przyczyny włączenia większości spornego terytorium do państwa czechosłowackiego,
- ocenia wysiłki Polaków podczas walk o granice w kontekście planów, okoliczności zewnętrznych i ostatecznego kształtu terytorium II Rzeczypospolitej,
- pamięta daty: noweli sierpniowej, śmierci Józefa Piłsudskiego, utworzenia Obozu Zjednoczenia Narodowego, mianowania Edwarda Rydza-Śmigłego marszałkiem Polski, zażądania przez Niemcy włączenia Gdańska do III Rzeszy,
- charakteryzuje rządy autorytarne obozu sanacji i stosowane przez nią formy walki z opozycją,
- wyjaśnia, które zapisy konstytucji kwietniowej wyraźnie wskazują na odejście od rządów parlamentarnych na rzecz autorytaryzmu,
- ocenia politykę zagraniczną Józefa Becka i politykę gospodarczą Eugeniusza Kwiatkowskiego,
- ocenia skuteczność polityki równowagi w stosunkach z Niemcami i ZSRR, stosowanej w polskiej polityce zagranicznej, i wskazuje jej mocne oraz słabe strony,
- pamięta daty: mianowania Władysława Sikorskiego naczelnym wodzem Polskich Sił Zbrojnych, organizacji Armii Polskiej we Francji, ewakuacji polskiego rządu z Francji do Wielkiej Brytanii, zdobycia Bolonii, walki 10. Brygady Kawalerii Pancерnej we Francji, powstania 1. Dywizji Pancерnej generała Stanisława Maczka, wyzwolenia Bredy, zdobycia portu Wilhelmshaven przez 1. Dywizję Pancęrną,
- lokalizuje na mapie: Bolonię, Anconę, Falaisę, Bredę, Ypres, Gandawę, Wilhelmshaven,
- charakteryzuje wpływ katastrofy w Gibraltarze na polską politykę zagraniczną,
- ocenia wschodnią politykę Władysława Sikorskiego,
- ocenia politykę ZSRR wobec Polski,
- pamięta datę akcji pod Arsenalem,
- identyfikuje postacie: Kazimierza Iranka-Osmeckiego, Stefana Korbońskiego, Kazimierza Wajdę, Henryka Vogelfängera,
- omawia kształtowanie się struktur zbrojnych Polskiego Państwa Podziemnego,
- wyjaśnia przyczyny i przedstawia przebieg akcji „Burza” oraz powstania warszawskiego,
- wymienia i omawia najbardziej spektakularne akcje polskiego podziemia podczas okupacji,
- na wybranych przykładach charakteryzuje postawy polskich artystów podczas okupacji i ocenia ich działania,
- identyfikuje postacie: Pawła Findera, Bolesława Mołojca, Jana Jankowskiego, Tomasza Arciszewskiego,

- omawia metody i proces organizowania przez Stalina władz komunistycznych w Polsce,
- charakteryzuje metody walki komunistów z przeciwnikami politycznymi,
- przedstawia i ocenia na wybranych przykładach postawy polskich komunistów,
- charakteryzuje okres rządów Władysława Gomułki pod względem polityki społecznej,
- charakteryzuje politykę społeczno-gospodarczą ekipy Edwarda Gierka,
- wyjaśnia polityczne, ekonomiczne, socjalne i moralno-ideologiczne przyczyny społecznego niezadowolenia w PRL,
- ocenia wpływ emigracji na postawy społeczeństwa PRL,
- porównuje sytuację polskiego społeczeństwa pod rządami Bolesława Bieruta, Władysława Gomułki i Edwarda Gierka,
- ocenia sytuację polskiego społeczeństwa pod rządami Bolesława Bieruta, Władysława Gomułki i Edwarda Gierka,
- ocenia różne postawy polskiego społeczeństwa wobec ustroju komunistycznego,
- pamięta daty: śmierci prymasa Augusta Hlonda, powstania ruchu księży patriotów,
- opisuje sytuację Kościoła w PRL i charakteryzuje postawy duchownych wobec władz, z uwzględnieniem Stefana Wyszyńskiego, Karola Wojtyły i Jerzego Popiełuszki,
- przedstawia okoliczności powstania NSZZ „Solidarność”,
- przedstawia okoliczności wprowadzenia stanu wojennego,
- ocenia skutki wprowadzenia stanu wojennego,
- ocenia postawę Kościoła wobec władz PRL i jego rolę w walce o demokratyzację,
- charakteryzuje przyczyny wprowadzenia i skutki planu Balcerowicza,
- przedstawia główne założenia polityki gospodarczej Polski po 1989 r.,
- charakteryzuje przyczyny zwołania i ocenia skutki obrad okrągłego stołu,
- pamięta daty: utworzenia Trójkąta Weimarskiego, wycofania wojsk rosyjskich z Polski, podpisania polsko-niemieckiego układu granicznego, podpisania polsko-litewskiego układu o dobrym sąsiedztwie i współpracy,
- wyjaśnia i stosuje pojęcie Kominform,
- charakteryzuje stosunki Polski z sąsiadami i podpisane z nimi traktaty międzynarodowe,
- omawia etapy integracji Polski z NATO i Unią Europejską,
- ocenia pozycję międzynarodową Polski po ponad dwudziestu latach od odzyskania pełnej niezależności,
- przedstawia organizację i uzbrojenie armii rzymskiej w okresie wielkich podbojów,
- omawia taktykę rzymskiej armii walczącej w szyku manipularnym oraz wskazuje jego wady i zalety,
- porównuje uzbrojenie i sposób walki greckiego hoplity i macedońskiego falangisty,
- ocenia, która formacja miała większe walory bojowe – macedońska falanga czy rzymskie legiony
- pamięta daty: antyrzymskiego powstania w Galii, śmierci Marka Krassusa, bitwy pod Farsalos, oblężenia Alezji,
- identyfikuje postacie: Ariowista, Wercyngetoryksa,
- przedstawia podboje Aleksandra Wielkiego i Juliusza Cezara,
- porównuje taktykę wojenną Aleksandra Wielkiego i Juliusza Cezara,

- ocenia skuteczność różnorodnych form prowadzenia wojen przez Juliusza Cezara
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: albigensi, żakeria, frondibola,
- lokalizuje na mapie: Flandrię, Clermont, Warnę, Nikopolis,
- omawia proces zmian w organizacji i sposobie działania średniowiecznych armii,
- ocenia, czy zmiany zachodzące w średniowiecznych armiach były odpowiedzią na zmieniające się warunki pola walk
- odwołując się do kodeksu rycerskiego, wymienia cechy idealnego rycerza,
- ocenia działalność zakonów rycerskich w średniowieczu,
- ocenia, czy reguły, które obowiązywały rycerzy zakonnych, były zgodne z etosem rycerskim
- wyjaśnia, na czym polegał pokój boży i ocenia jego znaczenie dla średniowiecznej Europy,
- przedstawia poglądy Pawła Włodkowica na temat wojny i porównuje je z ideami dominującymi wówczas w Europie,
- odwołując się do właściwych przykładów, ocenia, czy idea pokoju bożego wpłynęła na sposób prowadzenia wojen w średniowiecznej Europie
- pamięta datę wprowadzenie komputu,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: kondotier, kurtyna, kontrmarsz, karabin skałkowy, karakol, komput, rapie r,
- identyfikuje postać Sebastiana de Vaubana,
- wyjaśnia, w jaki sposób upowszechnienie broni palnej wpłynęło na reorganizację armii europejskich w epoce nowożytnej,
- porównuje system organizacji nowożytnych armii europejskich i armii Rzeczypospolitej
- pamięta daty: wydanego przez sejm Rzeszy zakaz u szerzenia luteranizmu, utworzenia Ligi Szmalkaldzkiej, bitwy pod Mühlenbergiem, ogłoszenia interim augsburskiego, powstania husyckiego, bitwy pod Lipanami, edyktu tolerancyjnego Katarzyny Medycejskiej, rzezi protestantów w Vassy, wygaśnięcia dynastii Walezjuszków, koronacji Henryka IV Burbona, unii w Utrechcie,
- charakteryzuje przyczyny i skutki wojen husyckich,
- porównuje główne założenia pokoju augsburskiego i edyktu nantejskiego oraz ocenia, które z nich były korzystniejsze dla protestantów
- pamięta daty: bitwy pod Białą Górą, wojny o Palatynat, bitwy pod Lutter, zajęcia przez Gustawa Adolfa wysp Wolin i Uznam, bitwy pod Lützen, bitwy pod Rocroi, bitwy pod Fryburgiem, zdobycia La Rochelle przez siły królewskie, wydania tzw. edyktu łaski, zniesienia edyktu nantejskiego,
- wskazuje przyczyny przystępowania kolejnych państw do wojny trzydziestoletniej,
- przedstawia, jakie zmiany polityczno-terytorialne wprowadzono w Europie na mocy pokoju westfalskiego,
- porównuje przyczyny walki monarchów z opozycją we Francji i w Anglii w XVII w.
- pamięta daty: nominacji Jana Zamoyskiego na hetmana wielkiego koronnego, śmierci Jana Zamoyskiego, nominacji Stanisława Żółkiewskiego na hetmana polnego koronnego, nominacji Stanisława Żółkiewskiego na hetmana wielkiego koronnego, nominacji Jana Karola Chodkiewicza na hetmana polnego litewskiego, najazdu Osmana II na Polskę, najazdu Abazego paszy na Polskę, nominacji Stanisława Koniecpolskiego na hetmana wielkiego koronnego,
- charakteryzuje taktykę wojenną wodzów Rzeczypospolitej w XVI–XVII w.,
- ocenia, który z hetmanów Rzeczypospolitej zasługuje na największe uznanie ze względu na dokonania militarne,

- ocenia, czy dożywotnie pełnienie funkcji hetmana było dobrym rozwiązaniem ustrojowym
- pamięta daty: bitwy pod Warką, bitwy pod Magierowem, bitwy pod Połonką, nominacji Stefana Czarnieckiego na hetmana polnego koronnego, nominacji Jana Sobieskiego na hetmana polnego koronnego, pokoju w Żurawnie, nominacji Tadeusza Kościuszki na generała armii koronnej, walki Jerzego Sebastiana Lubomirskiego z najazdem siedmiogrodzkim, oblężenia Częstochowy, bitwy pod Mątwami, bitwy pod Szklowem,
- lokalizuje na mapie: Batoń, Radnot, Magierów, Połonkę, Buczacz, Żurawno, Szczekociny, Cudnów, Mątwy, Szklów,
- ocenia rolę Stefana Czarnieckiego w wojnach prowadzonych przez Rzeczpospolitą,
- omawia taktykę stosowaną przez Jana Sobieskiego,
- ocenia postać Jana Sobieskiego jako obrońcy Rzeczypospolitej,
- ocenia postać Tadeusza Kościuszki jako obrońcy ojczyzny,
- przedstawia przemiany w polskiej wojskowości od połowy XVII do schyłku XVIII w.,
- porównuje i ocenia postawy postaci powszechnie uznawanych za bohaterów narodowych (Stefana Czarnieckiego, Jana Sobieskiego, Tadeusz Kościuszki) i zdrajców (Jerzego Sebastiana Lubomirskiego, Janusza Radziwiłła, Franciszka Ksawerego Branickiego)
- pamięta daty: bitwy pod Jemappes, bitwy pod Aspern/Essling,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: huzarzy, strzelcy konni, dragoni, szwoleżerzy-lansjerzy, eklererzy,
- lokalizuje na mapie: Jemappes, Hohenlinden, Aspern/Essling,
- przedstawia taktykę armii francuskiej przed 1792r.,
- przedstawia zmiany taktyki armii francuskiej w okresie rewolucji,
- wyjaśnia, na czym polegała bitwa z położenia środkowego,
- charakteryzuje typowy przebieg bitwy napoleońskiej,
- przedstawia przyczyny ostatecznej porażki Napoleona I,
- wymienia elementy, które ze sztuki wojennej Napoleona Bonapartego przejęli jego wrogowie
- pamięta daty: bitwy pod Weroną i Magnano, powstania Legii Włoskiej, utworzenia Legii Północnej, bitwy pod Albuherą, bitwy pod Winkowem (Tarutinem),
- identyfikuje postacie: Stanisława Sołtyka, Franciszka Rymkiewicza, Stanisława Fiszera, Aleksandra Roźnieckiego, Jeana Pelletiera, Franciszka Foissac-Latour,
- lokalizuje na mapie: Magnano, Weronę, Albuherę, Winkowo,
- przedstawia strukturę i dowódców Legionów Polskich,
- charakteryzuje strukturę armii Księstwa Warszawskiego,
- przedstawia postawę Polaków podczas ostatnich bitew Napoleona (Lipsk, Waterloo),
- pamięta datę bitwy nad Trebbią,
- lokalizuje na mapie Trebbię,
- przedstawia walki polskich oddziałów w Hiszpanii,
- ocenia relacje między Napoleonem a Polakami
- pamięta daty: ustanowienia Legii Honorowej, rozstrzelania księcia d'Enghien,

- identyfikuje postać Marcelego Handelsmana,
- przedstawia sposoby podnoszenia morale żołnierzy w armii napoleońskiej,
- przedstawia formy i cele propagandy antynapoleońskiej w krajach walczących z Francją,
- wyjaśnia przyczyny zmiany postrzegania Napoleona przez Francuzów w ostatnich latach rządów cesarza,
- omawia różne oceny dotyczące stosunku Napoleona do Polski i Polaków
- pamięta daty: starcia polskich żołnierzy z demonstrantami w Krakowie, rozpoczęcia realizacji sześcioletniego planu modernizacji i rozbudowy polskiego wojska, powstania Funduszu Obrony Morskiej,
- przedstawia strukturę dowodzenia Wojska Polskiego w okresie II Rzeczypospolitej,
- przedstawia uzbrojenie i rolę kawalerii w Wojsku Polskim,
- omawia przygotowania Wojska Polskiego do wojny z III Rzeszą,
- ocenia stopień przygotowania Wojska Polskiego do wojny z III Rzeszą,
- omawia wyposażenie i strukturę polskiego lotnictwa wojskowego,
- przedstawia wyposażenie i strukturę polskich wojsk pancernych,
- przedstawia strukturę i uzbrojenie polskiej Marynarki Wojennej
- pamięta daty: wojen burskich, skonstruowania karabinu maszynowego przez Hirama Maxima, powstania pierwszych armat odlewanych ze stali, wojny prusko-duńskiej,
- charakteryzuje zjawisko wojny totalnej na przykładach wojen burskich oraz I i II wojny światowej,
- przedstawia skutki wojen światowych i totalnych,
- przedstawia najbardziej wstrząsające zjawiska podczas II wojny światowej (Holocaust, czystki etniczne, masowe egzekucje, naloty dywanowe, użycie broni atomowej),
- ocenia pod względem moralnym postępowanie stron walczących w okresie wojen burskich oraz I i II wojny światowe
- pamięta daty wojen opiumowych,
- przedstawia przyczyny załamania się pokoju rzymskiego,
- przedstawia genezę i specyfikę zjawiska Pax Britannica,
- charakteryzuje zjawisko Pax Americana we współczesnym świecie,
- omawia przyczyny załamania się pokoju światowego w przededniu I wojny światowej,
- przedstawia zagrożenia pokoju światowego ze strony totalitarnych reżimów dwudziestolecia międzywojennego,
- charakteryzuje współczesne zagrożenia pokoju światowego
- pamięta daty: podpisania konwencji o ochronie rannych, chorych, jeńców wojennych i osób cywilnych w czasie wojny, podpisania dwóch konwencji haskich, podpisania porozumień londyńskich regulujących zasady wojny podwodnej, podpisania konwencji haskiej o ochronie dóbr kultury w czasie wojny, powstania Nowojorskiego Towarzystwa Pokojowego, powstania Londyńskiego Towarzystwa Pokojowego,
- identyfikuje postacie: Davida Low Dodge'a, Berthę von Suttner, Jana Bogumiła Blocha,
- przedstawia starożytne i średniowieczne początki prawa wojennego,
- przedstawia pierwszą nowożytną próbę sformułowania prawa wojennego przez Hugona Grotiusa,

- omawia przypadki łamania prawa wojennego w XX w.,
- pamięta daty: kongresów pacyfistycznych w Londynie, Brukseli i Paryżu, podpisania II i III konwencji genewskiej,
- omawia rozwój ruchu pacyfistycznego w XIX i XX w.,
- przedstawia współcześnie funkcjonujące systemy prawa wojennego i historię ich powstania,
- charakteryzuje elementy pacyfistyczne w działalności Mahatmy Gandhiego i Martina Luthera Kinga
- identyfikuje postacie: Rolanda Emmericha, Tima Burtona, Raya Bradbury'ego, Cormaca McCarthy'ego, Arkadija i Borysa Strugackich, Isaaca Asimova, Andrieja Tarkowskiego,
- przedstawia wizje apokalipsy pojawiające się od starożytności do czasów współczesnych,
- omawia główne cechy literatury science fiction,
- identyfikuje postacie: Roberta A. Heinleina, Stevena Soderbergha, Richarda Burtona Mathesona, Neville'a Shute'a, Michaela Baya, Sabbataja Cwi,
- wyjaśnia przyczyny lęków eschatologicznych,
- uzasadnia, że wizje apokalipsy obecne w literaturze i filmie są formą wyrażenia lęków współczesnego człowieka.

KLASA III

Wymagania podstawowe (ocena dopuszczająca i dostateczna):

- identyfikuje postacie: Hezjoda, Herodota, Horacego, Andrzeja Towiańskiego, Herberta G. Wellsa, Aldousa Huxleya, Philipa K. Dicka, Stanisława Lema, George'a Clooneya, Ridleya Scotta, Jamesa Camerona, Stevena Spielberga, Bena Afflecka,
- lokalizuje na mapie: górę Tabor, Hiroszimę, Nagasaki,
- wymienia kolejne daty przewidywanego końca świata i analizuje genezę tych koncepcji,
- wymienia współczesne zagrożenia mogące prowadzić do zagłady ludzkości,
- przedstawia literackie i filmowe wizje końca świata,
- pamięta daty: ukształtowania się fenickich miast-państw, powstania kultur minojskiej i mykeńskiej,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: monoteizm, kolonia, Dekalog,
- identyfikuje postacie: Mojżesza, Minosa, Homera,
- lokalizuje na mapie: obszary kultur minojskiej i mykeńskiej, Fenicję, Jerozolimę,
- opisuje najważniejsze osiągnięcia Fenicjan,
- opisuje najważniejsze osiągnięcia kultur minojskiej i mykeńskiej,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: Tora, Arka Przymierza, synagoga, diaspora, Mesjasz,
- identyfikuje postacie: Saula, Dawida, Salomona, Tukidydesa,
- charakteryzuje proces kształtowania się judaizmu,
- pamięta daty: końca tzw. wieków ciemnych, pierwszej wojny punickiej, założenia Kartaginy,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: kolonizacja, system monetarny, metropolia, hellenizacja, romanizacja,

- lokalizuje na mapie: obszary kolonizacji fenickiej i greckiej,
- opisuje przyczyny kolonizacji greckiej,
- pamięta daty: założenie Kadyksu, powstania kolonii w Kyme, kolonizacji Sycylii przez Fenicjan,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: apoikia, emporium,
- identyfikuje postać: Pyrrusa,
- lokalizuje na mapie: Kadyks, Sycylię, Sardynię, Korsykę, Kartaginę,
- charakteryzuje przebieg fenickiej i greckiej kolonizacji obszarów śródziemnomorskich,
- pamięta daty: początku wyprawy Aleksandra Wielkiego na Persję, kodyfikacji prawa rzymskiego za cesarza Justyniana, ogłoszenia chrześcijaństwa religią państwową w Rzymie,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: hellenizacja, romanizacja, diadochowie, orientalizacja, divide et impera, Pax Romana,
- identyfikuje postacie: Aleksandra Wielkiego, Justyniana Wielkiego, Konstantyna, Teodozjusza,
- lokalizuje na mapie: Indus, Babilon, Egipt Ptolemeuszów, Kartaginę, zasięg Imperium Rzymskiego, Budapeszt, Wiedeń,
- charakteryzuje proces hellenizacji starożytnego Wschodu,
- pamięta daty: bitwy nad Granikiem, bitwy pod Issos, bitwy pod Gaugamelą, śmierci Aleksandra Wielkiego, wydania edyktu Karakalli, zezwolenia przez Konstantyna na swobodę kultu chrześcijańskiego,
- identyfikuje postać: Karakallę,
- lokalizuje na mapie: Granik, Issos, Gaugamelę, państwo Seleukidów, Aleksandrię w Egipcie, Kolonię, Lyon, Saragossę,
- charakteryzuje proces hellenizacji starożytnego Wschodu i podaje przykłady tego zjawiska,
- przedstawia proces romanizacji i podaje jego przykłady,
- przedstawia podboje Aleksandra Wielkiego i rozpad jego imperium,
- przedstawia przykłady funkcjonowania zdobycy cywilizacji greckiej i rzymskiej w świecie współczesnym,
- przedstawia podboje Aleksandra Wielkiego i rozpad jego imperium,
- przedstawia przyczyny przyjmowania greckich i rzymskich osiągnięć cywilizacyjnych przez różne ludy starożytne,
- przedstawia osiągnięcia budownictwa rzymskiego w starożytności,
- wyjaśnia, w jaki sposób Rzymianie utrzymywali kontrolę nad podbitymi ludami
- przedstawia przyczyny przyjmowania greckich i rzymskich osiągnięć cywilizacyjnych przez różne ludy starożytne,
- pamięta daty: upadku cesarstwa zachodniorzymskiego, ucieczki Mahometa z Mekki, powrotu Mahometa do Mekki, śmierć Mahometa, podboju Hiszpanii przez Arabów, bitwy pod Poitiers, początku rządów dynastii Omajjadów, początku kalifatu w Kordobie, powstania kalifatu Fatymidów,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: Koran, Sunna, pięć filarów islamu, sunnici, szyici, kalif, emir,
- identyfikuje postacie: Mahometa, Omara, Abdar-Rahmana III, Awicennę, Awerroesa,
- lokalizuje na mapie: Mekkę, Medynę, cesarstwo bizantyjskie, Hiszpanię,

- pamięta daty: upadku cesarstwa zachodniorzymskiego, ucieczki Mahometa z Mekki,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: Koran, pięć filarów islamu,
- identyfikuje postać: Mahometa,
- lokalizuje na mapie: cesarstwo bizantyjskie, Hiszpanię, Syrię, Palestynę,
- przedstawia dzieje Mahometa,
- wymienia główne osiągnięcia średniowiecznej cywilizacji arabskiej,
- pamięta daty: powrotu Mahometa do Mekki, śmierci Mahometa, bitwy pod Poitiers,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: Sunna, sunnici, szyici, kalif, emir,
- identyfikuje postacie: Abd ar-Rahmana III, Awicennę, Awerroesa,
- lokalizuje na mapie: Mekkę, Medynę, Kordobę, Bagdad, Damaszek,
- opisuje okoliczności powstania i główne założenia islamu,
- pamięta daty: rozłamu chrześcijaństwa (schizmy wschodniej), synodu w Clermont, bitwy pod Warną, upadku Konstantynopola,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: krucjata, zakon rycerski,
- identyfikuje postacie: Urbana II, Innocentego III, Władysława III Warneńczyka,
- lokalizuje na mapie: cesarstwo bizantyjskie, Konstantynopol,
- omawia przyczyny wypraw krzyżowych do Ziemi Świętej,
- wymienia zakony rycerskie powstałe w Ziemi Świętej,
- pamięta daty: pierwszej wyprawy krzyżowej (tzw. rycerskiej), zdobycia Jerozolimy przez krzyżowców, bitwy pod Hittin, trzeciej krucjaty, czwartej krucjaty, zdobycia Konstantynopola przez krzyżowców,
- identyfikuje postacie: Konrada III, Ludwika VII, Saladyna, Ryszarda Lwie Serce, Fryderyka Barbarosę, Zygmunta Luksemburskiego,
- lokalizuje na mapie: Królestwo Jerozolimskie, Akkę, Jerozolimę, Antiochię, Clermont,
- opisuje przebieg wypraw krzyżowych do Ziemi Świętej
- pamięta daty: podboju państwa Wizygotów przez Arabów, bitwy pod Poitiers, bitwy pod Covadongą,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: rekonkwista, emirat,
- identyfikuje postacie: Innocentego III, Ferdynanda Aragońskiego, Izabelę Kastylijską, Filipa IV Pięknego,
- lokalizuje na mapie: Półwysep Iberyjski, Bagdad,
- opisuje przyczyny narastania niechęci chrześcijan do ludności żydowskiej w okresie średniowiecza,
- pamięta daty: bitwy pod Las Navas de Tolosa, zhołdowania Grenady przez Kastylię, utworzenia kalifatu w Kordobie, zjednoczenia Hiszpanii przez Królów Katolickich, zdobycia Grenady przez chrześcijan,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: marranowie, moryskowie, getto,
- identyfikuje postać: Alfonsa VIII,
- lokalizuje na mapie: Kordobę, Grenadę, Kastylię, Andaluzję,
- opisuje podboje Arabów w Europie,
- pamięta datę zdobycia Konstantynopola przez Turków,

- wyjaśnia i stosuje pojęcia: Nowy Świat, Jedwabny Szlak,
- identyfikuje postacie: Krzysztofa Kolumba, Ferdynanda Magellana,
- wymienia główne przyczyny wielkich odkryć geograficznych,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: handel lewantyński, karaka, karawela, astrolabium, portolany, log,
- identyfikuje postać: Marca Pola,
- lokalizuje na mapie: lądy Nowego Świata, imperium mongolskie,
- charakteryzuje wiedzę Europejczyków o świecie w okresie wczesnego i pełnego średniowiecza,
- pamięta daty: wyprawy Bartolomeu Diaza, wyprawy Vasco da Gamy, wyprawy Krzysztofa Kolumba, wyprawy Ferdynanda Magellana,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: szkorbut, rekonkwista,
- identyfikuje postacie: Henryka Żeglarza, Bartolomeu Diaza, Vasco da Gama, Krzysztofa Kolumba, Ferdynanda Magellana,
- lokalizuje na mapie: Przylądek Dobrej Nadziei, szlak wyprawy Vasco da Gamy, Kalikat, szlak wyprawy Krzysztofa Kolumba, Sewillę, szlak wyprawy Ferdynanda Magellana,
- przedstawia wyprawy odkrywcze Krzysztofa Kolumba, Ferdynanda Magellana, Vasco da Gamy, Bartolomeu Diaza,
- pamięta daty: wyprawy Johna Cabota, wyprawy Francisca Drake'a, wyprawy Jacques'a Cartiera,
- identyfikuje postacie: Jana II, Izabelę Kastylijską, Ferdynanda Aragońskiego, Johna Cabota, Henryka VII, Sebastiana Cabota, Francisca Drake'a, Jacques'a Cartiera, Elżbietę I, Hernána Cortésa, Francisca Pizarra,
- lokalizuje na mapie: Ceutę, Maderę, Azory, Senegal, Bahamy, Filipiny, Nową Fundlandię, Labrador, Rzekę Świętego Wawrzyńca, Montreal,
- przedstawia wyprawy odkrywcze Francisca Drake'a, Johna Cabota, Jacques'a Cartiera,
- przedstawia niebezpieczeństwa zagrażające żeglarzom w XV i XVI w.,
- pamięta daty: wyprawy Willema Barentsa, pierwszej wyprawy Jamesa Cooka, trzeciej wyprawy Jamesa Cooka,
- identyfikuje postacie: Willema Barentsa, Jamesa Cooka,
- wskazuje główne kierunki europejskich wypraw odkrywczych w XVII i XVIII w.,
- wymienia najważniejszych europejskich podróżników-odkrywców XVII–XVIII w.,
- pamięta daty: wyprawy Vitusa Beringa, wyprawy Jeana François LaPérouse'a,
- identyfikuje postacie: Williama Dampiera, Vitusa Beringa, Jeana François La Pérouse'a,
- lokalizuje na mapie: Tahiti, Arktykę, Półwysep Kolski, Nową Zelandię, Hawaje, Cieśninę Beringa,
- określa przyczyny europejskich wypraw odkrywczych w XVII i XVIII w.,
- pamięta daty: koronacji królowej Wiktorii na cesarżową Indii,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: imperializm, dominium, koncesja, „krojenie chińskiego tortu”, hasło „otwartych drzwi”,
- identyfikuje postać: królową Wiktorię,
- lokalizuje na mapie: kraje wchodzące w skład posiadłości kolonialnych Wielkiej Brytanii, tereny zdobyte przez Rosję w Azji, Chiny,
- przedstawia korzyści i straty, które państwu zachodnim przynosiło posiadanie kolonii

- charakteryzuje brytyjski modele kolonializmu,
- pamięta daty: powstania sipajów, wybuchu I wojny opiumowej, upadku cesarstwa i powstania republiki w Chinach,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: autonomia kolonialna, Kuomintang,
- lokalizuje na mapie: Kanton, kraje wchodzące w skład posiadłości kolonialnych Francji, Rzeszy Niemieckiej, Włoch i Belgii,
- charakteryzuje modele kolonializmu Francji, Rosji i USA,
- przedstawia walkę mieszkańców Indii i Chin o uniezależnienie się od mocarstw kolonialnych,
- pamięta daty: wojny japońsko-rosyjskiej, bitwy pod Cuszimą,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: szogun, samuraj, epoka Meiji,
- identyfikuje postać: Mutsuhito (Meiji),
- lokalizuje na mapie: Japonię, Chiny, Toki (Edo), Koreę,
- przedstawia okoliczności dotarcia pierwszych Europejczyków do Wysp Japońskich,
- wymienia najważniejsze reformy epoki Meiji,
- pamięta daty: dotarcia Portugalczyków do Japonii, przybycia ekspedycji Matthew Perry'ego na Wyspy Japońskie, epoki Meiji, wybuchu wojny japońsko-chińskiej, anektowania Korei przez Japonię,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: shinto, rangaku, westernizacja,
- identyfikuje postać: Matthew Perry'ego,
- lokalizuje na mapie: Nagasaki, Shimodę, Hakodate, Port Artur, Tajwan, Mukden,
- wyjaśnia przyczyny usunięcia Europejczyków z Japonii w XVII w.,
- charakteryzuje reformy epoki Meiji
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: braminizm, bramin, hinduizm, buddyzm, warna, nieposłuszeństwo obywatelskie, porcelana, laka, konfucjanizm, buddyzm, gejsza, impresjonizm, secesja, abstrakcjonizm,
- identyfikuje postacie: Woltera, Johanna Wolfganga Goethego, Mahatmę Gandhiego, Konfucjusza, Buddę, Vincenta van Gogha,
- lokalizuje na mapie: Indie, Chiny, Japonię, Wielki Mur,
- przedstawia osiągnięcia chińskiej techniki i sztuki, które zostały zapożyczone przez Europejczyków,
- pamięta daty życia Konfucjusza i Buddy,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: parias, sati, ruch non violence, chinoiserie (chińszczyzna), japońszczyzna, zen,
- identyfikuje postacie: Indrę, Warunę, Wisznu, Sziwę, Arthura Schopenhauera, Fryderyka Nietzschego,
- charakteryzuje kultury: Indii, Chin i Japonii,
- przedstawia główne założenia braminizmu, hinduizmu i buddyzmu,
- przedstawia zapożyczenia chińskie, japońskie i indyjskie w sztuce zachodu,
- wyjaśnia i stosuje pojęcie brzemienia białego człowieka,
- identyfikuje postać: Davida Livingstone'a,

- wyjaśnia, jaką rolę w polityce XIX-wiecznych państw europejskich odgrywał kolonializm,
- pamięta daty: wojen burskich, konfliktu o Faszodę,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: trzy C, darwinizm społeczny,
- identyfikuje postacie: Rudyarda Kiplinga, André Gide'a,
- lokalizuje na mapie: Algierię, Kraj Przylądkowy, Maroko, Kongo, Togo, Kamerun, Libię, Etiopię,
- przedstawia zdobycze kolonialne państw europejskich w Afryce
- pamięta daty: ogłoszenia doktryny Monroego, rozpoczęcia nieograniczonej wojny podwodnej przez Niemcy, wypowiedzenia wojny Niemcom przez USA w czasie I wojny światowej, lądowania żołnierzy amerykańskich w Europie w czasie I wojny światowej, ogłoszenia tzw. 14 punktów Wilsona, krachu na giełdzie nowojorskiej (tzw. czarnego czwartku), podpisania Karty atlantyckiej, japońskiego ataku na Pearl Harbor, podpisania Deklaracji Narodów Zjednoczonych, konferencji wielkiej trójki w Teheranie, konferencji wielkiej trójki w Jałcie, konferencji wielkiej trójki w Poczdamie,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: doktryna izolacjonizmu (doktryna Monroego), czarny czwartek, New Deal (Nowy Ład), wielka trójka, wielka koalicja, nieograniczona wojna podwodna, linia Curzona,
- identyfikuje postacie: Jamesa Monroego, Thomasa Woodrowa Wilsona, Franklina Delano Roosevelta, Winstona Churchilla, Józefa Stalina, Harry'ego S. Trumana, Clementa Attlee,
- lokalizuje na mapie: USA, Alaskę, Kubę, Pearl Harbor, Teheran, Jałtę, Poczdam,
- przedstawia etapy kształtowania się wielkiej koalicji w czasie II wojny światowej,
- wyjaśnia przyczyny przystąpienia USA do I i II wojny światowej,
- pamięta daty: zatopienia Lusitanii, ogłoszenia programu reform gospodarczych Roosevelta (New Deal), uchwalenia Lend-Lease Act,
- wyjaśnia i stosuje pojęcie Lend-Lease Act,
- identyfikuje postać: Arthura Zimmermanna,
- lokalizuje na mapie: Portoryko, Hawaje, Filipiny,
- przedstawia decyzje, które zapadły podczas trzech konferencji wielkiej trójki,
- wyjaśnia genezę i główne założenia polityki izolacjonizmu USA,
- pamięta daty: ogłoszenia doktryny Trumana, rozpoczęcia i zakończenia blokady zachodnich sektorów Berlina, powstania RFN, powstania NRD, utworzenia NATO, utworzenia Układu Warszawskiego, wybudowania muru berlińskiego, kryzysu kubańskiego, Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, rozpadu ZSRR, powstania UE,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: supermocarstwo, światowy system dwubiegunowy, zimna wojna, doktryna Trumana, plan Marshalla, blokada zachodnich sektorów Berlina, mur berliński, kryzys kubański, program tzw. wojen gwiazdnych, światowy system jednobiegunowy (unipolarny),
- identyfikuje postacie: Harry'ego S. Trumana, George'a Marshalla, Józefa Stalina, Johna F. Kennedy'ego, Nikitę Chruszczowa, Fidela Castro, Ronalda Reagana, Michaiła Gorbaczowa,
- lokalizuje na mapie: Berlin, RFN, NRD, Turcję,
- wymienia i omawia najważniejsze kryzysy w stosunkach ZSRR–USA w okresie zimnej wojny,
- pamięta daty: ogłoszenia planu Marshalla, przejęcia władzy na Kubie przez Fidela Castro, początku interwencji radzieckiej w Afganistanie, ogłoszenia przez

Reagana programu tzw. wojengewiezdnych,

- identyfikuje postacie: Sithu U Thanta, Jana XXIII,
- lokalizuje na mapie: Koreę, Wietnam, Kubę, Helsinki, Afganistan,
- przedstawia kolejne etapy zimnej wojny,
- charakteryzuje przyczyny narastania wrogości pomiędzy USA i ZSRR po II wojnie światowej,
- pamięta datę forum gospodarczego w Seattle,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: globalizacja, antyglobalizm,
- wymienia sfery działalności człowieka, w których obserwować można procesy globalizacji,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: globalizacja, McŚwiat, świat Dżihadu, uniformizacja, alterglobalizm,
- lokalizuje na mapie: Seattle, Davos,
- opisuje cechy współczesnej globalizacji,
- wymienia przykłady krajów biednego Południa oraz bogatej Północy,
- wyjaśnia i stosuje pojęcia: kultura masowa, mass media, kultura wysoka, amerykańizacja, globalizacja, demokratyzacja kultury, jazz,
- identyfikuje postacie: Rudolfa Valentino, Marlenę Dietrich, Polę Negri, Louisa Armstronga, Michaela Jacksona, Madonnę, Eminema, Elvisa Presleya, Bruce'a Lee,
- lokalizuje na mapie: Los Angeles, Nowy Orlean, Nowy Jork,
- wyjaśnia, dlaczego współczesny świat określany jest mianem globalnej wioski,
- przedstawia rozwój muzyki rozrywkowej w XX w. i wskazuje przejawy amerykańizacji w tym procesie,
- wyjaśnia różnice między kulturą masową i wysoką,
- pamięta datę powstania Unii Europejskiej,
- wyjaśnia i stosuje pojęcioliberalizm,
- wymienia najważniejsze światowe organizacje gospodarcze,
- pamięta daty: powstanie WHO, powstania NAFTA, powstania EWWiS, powstania EWG i Euratomu,
- wyjaśnia i stosuje pojęcie protekcjonizm.

Wymagania rozszerzające (ocena dobra, bardzo dobra, celująca):

- charakteryzuje dorobek starożytnych kultur Fenicji, Izraela, Minojczyków i Mykeńczyków,
- ocenia wkład Fenicjan w kształtowanie się cywilizacji basenu Morza Śródziemnego,
- przedstawia wpływ starożytnych kultur śródziemnomorskich na uformowanie się cywilizacji zachodnie
- pamięta daty: wojny Rzymu z Epirem, kapitulacji Tarentu, podbicia Syrakuz przez Rzym,
- porównuje cele kolonizacji greckiej, fenickiej i rzymskiej,
- opisuje skutki starożytnej kolonizacji basenu Morza Śródziemnego,
- ocenia wpływ starożytnej kolonizacji w świecie śródziemnomorskim na kształtowanie się kultury europejskie
- pamięta datę nadania obywatelstwa rzymskiego mieszkańcom Italii,

- wyjaśnia i stosuje pojęcia: koine, kodeks,
- lokalizuje na mapie: Antiochię, Pergamon, Palmirę,
- przedstawia osiągnięcia budownictwa rzymskiego w starożytności,
- wyjaśnia, w jaki sposób Rzymianie utrzymywali kontrolę nad podbitymi ludami,
- przedstawia przykłady funkcjonowania zdobycy cywilizacji greckiej i rzymskiej w świecie współczesnym,
- przedstawia przyczyny przyjmowania greckich i rzymskich osiągnięć cywilizacyjnych przez różne ludy starożytne
- pamięta daty: podboju Hiszpanii przez Arabów, początku rządów dynastii Omajjadów, początku kalifatu w Kordobie, powstaniakalifatu Fatymidów,
- omawia rozwój imperium arabskiego i podje przyczyny jego podziału,
- charakteryzuje wpływ cywilizacji arabskiej na kulturę średniowiecznej Europy
- pamięta daty: zdobycia Akki przez muzułmanów, bitwy pod Adrianopolem, bitwy na Kosowym Polu, bitwy pod Nikopolis,
- lokalizuje na mapie: lenna Królestwa Jerozolimskiego, Hittin, Adrianopol,
- opisuje ekspansję Turków osmańskich w średniowieczu i wymienia związane z nią najważniejsze bitwy,
- przedstawia skutki krucjat i ich wpływ na cywilizację średniowiecznej Europy,
- formułuje własną ocenę wypraw krzyżowych
- lokalizuje na mapie: Las Navas de Tolosę, Poitiers, Covadongę,
- opisuje główne etapy chrześcijańskiej rekonkwisty na Półwyspie Iberyjskim,
- porównuje sytuację religijną w Hiszpanii pod rządami Arabów oraz pod panowaniem Królów Katolickich,
- ocenia relacje między chrześcijanami i muzułmanami w średniowiecznej Europie
- charakteryzuje rolę antycznego dziedzictwa w genezie wielkich odkryć geograficznych przełomu XV i XVI w.,
- opisuje rozwiązania techniczne i wynalazki, dzięki którym europejscy żeglarze mogli wyruszać w transoceaniczne rejsy,
- wyjaśnia, jakie były gospodarcze, społeczne, religijne i polityczne przyczyny wielkich odkryć geograficznych
- lokalizuje na mapie: Rio de Oro, Arguin,
- opisuje proces odkrywania nowych ziem przez Europejczyków w XV–XVI w.,
- charakteryzuje działalność Henryka Żeglarza i jej znaczenia dla kolejnych wypraw odkrywczych,
- przedstawia i porównuje różne koncepcje poszukiwania morskiej drogi z Europy do Indii,
- ocenia rolę jednostki dziejach ludzkości (na wybranym przykładzie podróżnika-odkrywcy z XV–XVI w.)
- pamięta datę śmierć Jamesa Cooka,
- identyfikuje postacie: Samuela Wallisa, Philipa Cartereta, Josepha Banksa, Johanna Reinholda Forstera, Jerzego Adama Forstera,
- lokalizuje na mapie: Samoa, Patagonię, Wyspę Wielkanocną, Nową Fundlandię,
- charakteryzuje rolę naukowców w wyprawach odkrywczych XVII–XVIII w.
- charakteryzuje „białe plamy” na mapach świata w XVII i XVIII w. oraz – uwzględniając chronologię – przedstawia proces poznawania zamorskich lądów przez Europejczyków w tym okresie
- pamięta daty: założenia Indyjskiego Kongresu Narodowego, wojny japońsko-chińskiej, wybuchu powstania bokserów,
- przedstawia przyczyny rozwoju idei kolonializmu w XIX w.,

- charakteryzuje politykę kolonialną Wielkiej Brytanii wobec Indii,
- przedstawia formy uzależnienia Chin od państw zachodnich,
- ocenia pod względem moralnym politykę kolonialną państw zachodnich w Azji w XIX w.
- pamięta daty podpisania amerykańsko-japońskiego traktatu w Kanagawie,
- identyfikuje postacie: Aoki Kon'yo, Maeno Ryotaku,
- przedstawia proces „otwierania Japonii” przez państwa zachodnie,
- przedstawia i wyjaśnia wyjątkową pozycję Holendrów w Japonii w okresie izolacji tego kraju,
- charakteryzuje ruch rangaku i działalność wybranych jego przedstawicieli
- identyfikuje postacie: Hermanna Hessego, Tomasza Manna, Aldousa Huxleya,
- przedstawia główne założenia konfucjanizmu,
- wymienia twórców kultury zachodniej czerpiących z osiągnięć Indii i Dalekiego Wschodu,
- wyjaśnia, na czym polegał system kastowy w Indiach,
- wyjaśnia przyczyny fascynacji Europejczyków kulturami Azji
- przedstawia argumenty, którymi posługiwali się XIX-wieczni zwolennicy kolonializmu,
- wyjaśnia, jaką rolę w polityce XIX-wiecznych państw europejskich odgrywał kolonializm,
- przedstawia własną ocenę kolonializmu,
- wyjaśnia, dlaczego w drugiej połowie XIX w. poglądy przeciwników kolonializmu nie odegrały większej roli
- pamięta datę wybuchu wojny amerykańsko-hispańskiej,
- ocenia, w jakim stopniu zerwanie z polityką izolacjonizmu przez USA wpłynęło na wyniki I i II wojny światowej,
- przedstawia plan polityczny zawarty w tzw. 14 punktach Wilsona i ocenia realizację tego programu,
- charakteryzuje powiązania ekonomiczne USA i państw europejskich w okresie międzywojennym,
- przedstawia rolę prezydentów USA w kształtowaniu europejskiego ładu po I i II wojnie światowej
- pamięta daty: wojny koreańskiej, wojny wietnamskiej, powstania EWWiS, powstania EWG, powstania Euratomu,
- przedstawia etapy polityczno-ekonomicznej integracji państw europejskich (od EWWiS do UE),
- ocenia znaczenie zimnej wojny w kontekście światowego układu sił,
- wyjaśnia przyczyny i skutki rozpadu światowego systemu dwubiegunowego
- opisuje zagrożenia związane z globalizacją,
- wyjaśnia źródła podziału na McŚwiat i świat Dżihadu,
- opisuje szanse i zagrożenia dotyczące krajów biednego Południa i bogatej Północy we współczesnym świecie,
- ocenia postawy i działania antyglobalistów i alterglobalistów
- charakteryzuje proces amerykanizacji współczesnej kultury i wskazuje jego pozytywne i negatywne konsekwencje,
- wyjaśnia, dlaczego zamerykanizowana kultura masowa została nazwana przez Richarda Hogarta „połyskliwym barbarzyństwem”,
- charakteryzuje wpływ procesu globalizacji na uniformizację kultury

- wyjaśnia i stosuje pojęcia: leseferyzm, „niewidzialna ręka rynku”,
- przedstawia własną opinię na temat liberalizacji handlu we współczesnym świecie.

Szczegółowe wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania przez uczniów klas z programem nauczania historii i społeczeństwa poszczególnych śródrocznych i końcoworocznych ocen klasyfikacyjnych.

Język, komunikacja, media. Program nauczania. Autorzy: M. Markowicz, O. Pytlińska, A.Wyroda,

wydawnictwo: WSiP

WĄTEK TEMATYCZNY – Język, komunikacja i media

Zagadnienie	Dopuszczający Uczeń:	Dostateczny Uczeń:	Dobry Uczeń:	Bardzo dobry Uczeń:	Celujący Uczeń:
1. Dziedzictwo językowe starożytnych Greków	Postrzega Grecję jako kolebkę kultury i cywilizacji europejskiej.	Omawia genezę i rozwój pisma; charakteryzuje rozprzestrzenianie się języka greckiego w dobie kolonizacji; wyjaśnia pojęcia: <i>alfabet fonetyczny, koine</i> .	Omawia genezę i podział języków indoeuropejskich; dostrzega wpływ politycznej aktywności Greków na dzieje języków europejskich i światowych; wymienia przyczyny rozpowszechnienia się greki i łaciny w świecie antycznym; sprawnie posługuje się mapą historyczną.	Ocenia wpływ położenia geograficznego Grecji na rozwój kultury europejskiej; zna i podaje przykłady słów pochodzenia greckiego występujące we współczesnej polszczyźnie; podaje przykłady zastosowania języka greckiego w nauce, polityce, religii i życiu codziennym; dostrzega rolę Bizancjum w utrzymaniu pozycji greki.	Samodzielnie ocenia znaczenie i konsekwencje funkcjonowania antycznej wspólnoty językowej.
2. Dziedzictwo językowe starożytnych Rzymian	Wskazuje przykłady słów pochodzenia łacińskiego występujących we współczesnej polszczyźnie.	Potrafi podać przykłady regionalnych zabytków epigraficznych języka łacińskiego.	Dostrzega rolę języka łacińskiego dla rozwoju kultury w strefie śródziemnomorskiej w antyku; podaje przykłady zastosowania języka łacińskiego w nauce, polityce, religii i życiu codziennym; sprawnie posługuje się mapą historyczną.	Charakteryzuje znaczenie języka łacińskiego dla współczesnej wspólnoty językowej kultury europejskiej ze szczególnym uwzględnieniem kultury polskiej; wyjaśnia znaczenie napisów łacińskich często powtarzających się w kościołach i na cmentarzach, z uwzględnieniem zabytków regionu.	Samodzielnie ocenia wpływ łaciny na kształtowanie języka prawniczego, medycznego, języka nauki i Kościoła.
3. Grupy językowe w Europie i proces ich powstawania.	Wymienia grupy językowe w Europie, podaje przykłady słów podobnych w różnych językach. Zna pojęcia związane z tematem.	Wskazuje przyczyny podziału na grupy językowe. Wyjaśnia określenia <i>język żywy</i> i <i>język martwy</i> oraz podaje ich przykłady.	Omawia proces latynizacji w średniowiecznej Europie i wskazuje jego konsekwencje językowe na współczesnych przykładach. Sprawnie posługuje się mapą historyczną.	Określa wpływ ekspansji politycznej, gospodarczej lub kulturalnej na rozprzestrzenianie się języków, podaje przykłady takiego oddziaływania w średniowieczu.	Podaje różne teorie dotyczące genezy języków narodowych. Posługuje się wiedzą pozaźródłową.

<p>4. Katedra gotycka jako tekst kultury.</p>	<p>Omawia polityczną i społeczną rolę Kościoła rzymskiego w po rozpadzie Imperium Rzymskiego. Zna i rozumie pojęcia <i>styl romański, styl gotycki</i>.</p>	<p>Charakteryzuje sztukę romańską i gotycką. Przedstawia znaczenie wizualizacji w katedrach gotyckich i romańskich kościołach. Zna i rozumie pojęcia <i>biblia pauperum</i>.</p>	<p>Dostrzega gospodarczą i kulturową rolę średniowiecznych klasztorów. Opisuje uniwersalizm kultury w okresie rozkwitu średniowiecza na Zachodzie. Zna i rozumie pojęcia <i>Respublica christiana, latinitas</i>.</p>	<p>Dokonuje pełnej charakterystyki sztuki wizualnej doby średniowiecza, wskazując na konkretnych przykładach zastosowanie jej przekazu.</p>	<p>Wymienia regionalne zabytki architektury romańskiej i gotyckiej oraz samodzielnie omawia ich przekaz ideowy i ikonograficzny.</p>
<p>55. Druk jako środek upowszechniania wzorów językowych.</p>	<p>Lokalizuje w czasie omawiane wydarzenia. Wie, jaka była rola druku w rozpowszechnianiu idei naukowych i religijnych. Wie, kim był Jan Gutenberg. Zna i rozumie pojęcia <i>humanizm, reformacja, luteranizm, kalwinizm, Biblia Gutenberga</i>.</p>	<p>Omawia proces upowszechnienia się druku w Europie. Charakteryzuje reformację i kontrreformację w regionie oraz jej oblicze kulturowe. Zna i rozumie pojęcia <i>oficjum, laicyzacja, sekularyzacja, Indeks ksiąg zakazanych, język literacki</i>.</p>	<p>Dostrzega wpływ druku na rozprzestrzenianie się idei naukowych i religijnych. Wyjaśnia rolę reformacji i humanizmu w procesie kształtowania się języków narodowych w nowożytności.</p>	<p>Opisuje rozwój oświaty w nowożytności – rozwój szkolnictwa średniego, uczelnie różnowiercze w Europie i Rzeczypospolitej, rozwój nauki. Charakteryzuje ujednoczenie poszczególnych języków narodowych jako skutek wprowadzenia druku.</p>	<p>Samodzielnie wyjaśnia proces upowszechniania języków narodowych, wskazuje jego czynniki sprawcze. Zajmuje stanowisko w dyskusji, wykazując się wiedzą pozazródłową i odwołując się do opinii naukowych.</p>
<p>6. Instytucje i media kształtujące opinię publiczną w czasach nowożytnych.</p>	<p>Wymienia przykłady środków komunikowania się. Lokalizuje w czasie omawiane wydarzenia. Wie, czym jest opinia publiczna.</p>	<p>Charakteryzuje środki komunikowania się w dobie nowożytnej. Opisuje rozwój epistolografii. Wyjaśnia genezę i rozwój gazet i czasopism. Zna i rozumie pojęcia <i>epistolografia, gazety pisane, pisma (druki) ulotne</i>.</p>	<p>Wyjaśnia wpływ reformacji i kontrreformacji na wzrost liczby osób piśmiennych. Zna wpływ teatru barokowego i oświeceniowego na opinię publiczną.</p>	<p>Ocenia rolę administracji państwowej doby nowożytności w kształtowaniu się języków narodowych. Charakteryzuje rozwój poczty.</p>	<p>Dokonuje pełnej charakterystyki problemu, odwołując się do źródeł oraz wiedzy własnej. Samodzielnie popiera argumentami zajęte stanowisko.</p>
<p>7. Kultura masowa XIX wieku.</p>	<p>Wymienia najważniejsze wynalazki medialne XIX w. Zna i rozumie pojęcia <i>kultura masowa, list, karta pocztowa, plakat, afisz</i>.</p>	<p>Zna społeczne następstwa rewolucji przemysłowej. Przedstawia postęp w nauce i technice w XIX wieku, nowe gałęzie przemysłu.</p>	<p>Charakteryzuje kulturę masową i formy jej przekazów. Podaje konsekwencje rozwoju kultury masowej.</p>	<p>Wskazuje w układzie chronologicznym rozwój środków masowego przekazu i ich wpływ na rozwój kultury masowej.</p>	<p>Zajmuje stanowisko w dyskusji. Formułuje samodzielne opinie i sądy, popiera je argumentami.</p>

8. Nowe formy przekazu informacji w XIX w.	Przedstawia funkcje fotografii oraz prasy w procesie przekazywania informacji w XIX w. Zna i rozumie pojęcia <i>opinia publiczna, reklama</i> .	Omawia wpływ reklamy i tabloidów na kształtowanie się opinii publicznej w XIX w. Charakteryzuje wpływ reklam na życie codzienne.	Wskazuje na znaczenie prasy na ziemiach polskich jako czynnika przeciwdziałania germanizacji i rusyfikacji.	Analizuje problem: wynalazki medialne a zmiana światopoglądu, odwołując się do dostępnych źródeł.	Samodzielnie wyjaśnia znaczenie fotografii jako elementu w systemie wymiany wiadomości, odwołując się do wiedzy pozaźródłowej.
9. Obieg informacji w społeczeństwie XX w. Nowe formy przekazu.	Charakteryzuje w sposób ogólny rozwój i znaczenie filmu, telewizji, internetu, telefonii komórkowej i cyfryzacji mediów.	Dostrzega związki globalizacja z rozwojem języków narodowych i regionalnych. Zna i stosuje pojęcia <i>społeczeństwo informacyjne, kinematograf, show-biznes, interaktywność</i> .	Ocenia rolę języka angielskiego we współczesnej komunikacji. Rozróżnia języki martwe, żywe, sztuczne i uniwersalne. Charakteryzuje etapy powstania i rozwoju najważniejszych mediów – filmu, radia, telewizji, internetu.	Wyjaśnia wpływ wydarzeń historycznych na rozwój mediów. Docenia wolność i niezależność mediów jako gwaranta systemu demokratycznego.	Samodzielnie analizuje rolę mediów i ich wpływ na przemianę życia codziennego, kulturę, obyczajowość, politykę, zwracając uwagę na pozytywne i negatywne aspekty problemu.
10. Manipulacja informacją w propagandzie politycznej XX w. i reklamie.	Zna i stosuje pojęcia <i>propaganda polityczna, manipulacja informacją, reklama polityczna, spot, dezinformacja</i> .	Wskazuje genezę i przykłady historyczne manipulacji i propagandy.	Charakteryzuje manipulację przekazem oraz propagandę w ZSRR, faszystowskich Niemczech i Włoszech.	Podaje przykłady manipulacji przekazem oraz propagandy w PRL. Dostrzega manipulację przekazem oraz propagandę w krajach demokratycznych.	Dokonuje samodzielnej analizy manipulacji językowych w reklamie, zwracając uwagę na różne aspekty problemu.